

Secția de Științe Istorice și Arheologie

(Acad Rom, 22.11.2021)

RAPORT PRIVIND ACTIVITATEA SECȚIEI DE ȘTIINȚE ISTORICE
ȘI ARHEOLOGIE PE PARCURSUL ANILOR 2020 – 2021

Victor Spinei

Ne-a fost dat să traversăm o perioadă terifiantă, presărată cu tensiuni și angoasă, deloc propice pentru munca intelectuală, care, pentru eficiență, pretinde limpeziri și continuitate. Împotriva voinței noastre am devenit martorii unor evenimente ce frizează iraționalul și ne descumpănesc prin inedit și prin orizonturile lor întunecate, tulburându-ne echilibrul mental, atât cât se poate coagula într-o societate cu multiple carențe.

Secția de Științe Istorice și Arheologie s-a înfiripat încă de la fondarea instituției academice a României în urmă cu peste un veac și jumătate, îmbrăcând diverse forme mozaicate, cu armătură administrativă fluctuantă, în consonanță cu nivelul atins de disciplină, cu structurarea lumii savante și evoluția globală a societății locale. În prezent Secției îi sunt arondate 13 institute și două centre afiliate administrativ Academiei, la care se adaugă încă un centru – cel de la Muzeul Brăilei „Carol I” – sufragan Academiei numai din punct de vedere științific, nu și financiar. În privința unităților tutelate, Secția de Științe Istorice și Arheologie deține cele mai numeroase institute de cercetare din cadrul Academiei, dar este devansat de alte două secții în ceea ce privește numărul de angajați. Pe palierul distribuirii teritoriale, cinci institute își desfășoară activitatea la București, câte două institute și un centru își au reședința la Cluj-Napoca și, respectiv, la Iași, iar câte un institut cu profil socio-umanistic activează la Craiova, Sibiu, Târgu Mureș și Rădăuți. Prin natura preocupărilor, și grupul de istorici și arheologi din cadrul așa-numitului Institut de Studii Banatice „Titu Maiorescu” de la Timișoara, aflat în subordinea Secției de Filologie și Literatură, are vădite tangențe cu Secția de Științe Istorice și Arheologie. Chiar dacă numărul de specialiști integrați în unitățile enumerate este mult inferior celui din țările occidentale, acestea au capacitatea de a acoperi într-o anumită măsură necesitățile curente de investigare științifică la nivel național, deoarece în sfera cercetării din sfera cercetării istorice este angrenat și personalul angajat în universități, muzee și arhive, la care se adaugă – pentru unele domenii – și cel dependent de organisme eclesiastice și militare.

Trebuie să subliniem cu toată tăria că cele mai adecvate condiții pentru investigațiile de ordin istoric și arheologic sunt oferite, cel puțin în acest moment, de institutele afiliate Academiei Române, care au drept atribuție preponderentă actul de cercetare, nefiind implicate în procesul de învățământ, în gestionarea muzeistică a vestigiilor și a organizării arhivistice, astfel că tendințele colportate în anumite medii ministeriale de a desprinde respectivele institute de sub îndrumarea Academiei nu ar avea decât consecințe falimentare, prin lipsa unei coordonări judicioase de către persoane fără competențe sau împovărate de alte responsabilități. De altfel, îndeobște, orice reformă structurală întreprinsă în intervale de criză, iar astfel de crize prezintă caracter endemic în spațiul românesc, are șanse minime să

se soldeze cu consecințe pozitive. Exemplele ilustrate în ultimii ani de câteva state din vecinătatea României, precum Republica Moldova, Ungaria, Rusia, Țările Baltice etc., care au recurs la reforme inspirate de statele occidentale, dar fără a dispune de resursele și infrastructura de acolo, sunt mai mult decât elocvente în acest sens.

În cele ce urmează ne-am propus să întreprindem o lapidară evaluare a activității Secției de Științe Istorice și Arheologie și a institutelor patronate de aceasta în decursul ultimilor doi ani, scoțând în evidență atât realizările, cât și problemele mai stringente cu care s-au confruntat. Pentru personalul angajat în unitățile academice istoria nu este numai o simplă meserie, ci o reală hrană sufletească, întreținută de perseverență, har și devoțiune incontestabilă. Pe bună dreptate, un vechi proverb chinezesc enunța că „știința pe care n-o completezi în fiecare zi, scade din zi în zi”. Radiografierea pe care ne-o propunem este întrucâtva prematură, întrucât nu s-a scurs suficient timp pentru a decanta rezultatele obținute, spre a le cântări pertinent validitatea, penetrabilitatea și perenitatea. „Zarurile fiind aruncate”, nu ne putem sustrage însă îndatoririlor care ne revin.

În momentul de față, Secția de Științe Istorice și Arheologie are în componența sa 12 membri: cinci titulari și șapte corespondenți, la care se adaugă doi membri de onoare din țară, dar, din păcate, aceștia din urmă, precum și trei dintre membrii titulari, având împovărătoare probleme de sănătate, pot participa doar într-o măsură limitată la activitățile curente. Toți membrii valizi ai Secției au avut în acești doi ani o producție editorială remarcabilă, cifrată la peste o sută de volume, în calitate de unic autor sau de coautor, precum și de editor sau coordonator. La acestea se adaugă alte câteva sute de studii, articole, note și recenzii, disipate în volume colective sau în periodice din țară și străinătate, dar și în publicații de cultură, cu reală audiență la publicul de toate vârstele. Totodată, unii dintre membrii Secției figurează ca redactori responsabili ai revistelor de istorie sau se regăsesc în cadrul comitetelor de redacție ale periodicelor de profil, îndrumând structurarea tematică și veghind asupra nivelului lor calitativ. O bună parte a lor continuă să-și asume conducerea de doctorat, contribuind astfel la impulsionarea investigării unor teme mai puțin frecventate și la perfecționarea tinerilor specialiști. O preocupare persuasivă a conducerii Academiei și implicit a Secției de Științe Istorice și Arheologie a constat în organizarea sesiunilor destinate sărbătoririi unor momente de relevanță națională, precum Centenarul Marii Uniri în anul 2020 și aniversarea a două veacuri de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu, a 150 de ani de la nașterea polihistorului Nicolae Iorga etc, în anul în curs, găzduite în incinta Academiei Române și în alte centre din țară. La acestea s-a adăugat o suită de conferințe pe teme de istorie și cultură generală, susținute în fața unui auditoriu compozit ori la radio și televiziune, extrem de activ în acest sens manifestându-se însuși președintele Academiei, acad. Ioan-Aurel Pop. Toate aceste preocupări relevă o meritorie efervescență intelectuală, din păcate nu întotdeauna receptată adecvat în mass-media. Această escamotare nu ne-a inoculat atitudini letargice, deoarece împărtășim reflecția lui Voltaire, potrivit căreia „darul cel mai frumos pe care Dumnezeu l-a făcut omului este nevoia de a munci” (Voltaire, *Dialoguri și anecdote filozofice*, trad. D. Florea-Ciornei, București, 1985, p. 21).

Din cauza unor disfuncționalități, editarea periodicelor coordonate direct de către Secție a suferit sincope, astfel că s-au impus măsuri destinate revigorării lor. Astfel, pregătirea efectivă a *Revue Roumaine d'Histoire*, anterior realizată la București, a fost asumată – la propunerea prof. Ioan Bolovan, m.c. – de Institutul de Istorie „G. Barițiu” din Cluj-Napoca, care dispune de mijloace pentru asigurarea traducerii materialelor, fapt benefic întrucât revista constituia una din publicațiile periodice de prestigiu ale istoriografiei românești, cu o bună distribuție pe plan internațional. De asemenea, după o inoportună întrerupere de cinci ani, s-a reluat publicarea celei mai vechi reviste cu profil istoric gestionată de forul academic național, *Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române*, într-o nouă serie – a V-a – și cu un colegiu de redacție radical înnoit, la fel ca pentru *Revue Roumaine d'Histoire*. Periodicul își propune să reunească contribuții de substanță privitoare la evoluția spațiului carpatodunărean din cele mai vechi timpuri până în contemporaneitate, publicate în română și în limbi de circulație internațională, respectând cutumele ilustrate de predecesori, dar receptivă și la tematica cu propensiuni interdisciplinare și la dezbaterile cu caracter teoretic și metodologic cu largă audiență în cercurile științifice de pe alte meridiane.

În anul 2020 au continuat să apară într-o afluență dinamică – rod prioritar al eforturilor specialiștilor din București, Cluj-Napoca, Iași și din alte localități – o suită de volume dedicate Primului Război Mondial, realizării României Mari și a recunoașterii internaționale a Marii Uniri, evenimente cruciale pentru devenirea istorică a poporului român. Pornind de la publicarea unor ample loturi documentare inedite, membrii Academiei și istoricii din institutele afiliate s-au asociat opiniilor exprimate de corifeii istoriografiei din perioada interbelică, care, combătând insinuările iredentiste referitoare la crearea României Mari, au considerat că realizarea unității politice a reprezentat un proces firesc, decurgând din aspirațiile seculare ale comunităților locale, pusă în operă prin destoinicia cercurilor diplomatice și mai cu seamă prin eroismul ostașilor români, iar nu ca un deznodământ al hazardului, gestionat de interese politice vremelnice ale potențailor timpului. Acelorași evenimente le-au fost dedicate zece volume (ultimele două finalizate în 2020) din seria „Centenarium”, tipărite sub coordonarea Secției la Editura Academiei Române.

Rămânând pe palierul sectorului editorial, traiectorie esențială a demersurilor științifice ale Secției, ținem să consemnăm și alte deschideri ale sale.

Aș începe cu o succintă justificare privind reluarea venerabilei serii de *Documente privind istoria românilor. Colecția Eudoxiu de Hurmuzaki*. Printre istoricii profesioniști s-a configurat de multă vreme un *consensus omnium*, potrivit căruia accesarea la performanțele profesionale elevate nu este posibilă decât prin utilizarea unor loturi cât mai cuprinzătoare de izvoare, prospectate cu acribie și acuitate. Alcătuirea lucrărilor savante este de neconceput fără accesul direct la surse, iar textele ce ignoră acest precept axiomatic se sustrag de la statutul de opera științifică și rămân pe palierul scrierilor de popularizare. Nivelul unei istoriografii este conferit în mare parte de anvergura eforturilor de valorificare și sistematizare a surselor, de exigențele actului de editare. Editorii competenți generează

autori competenți, pavându-le calea spre realizări de substanță. Reciproca enunțului este și ea cel puțin în parte veridică, în sensul că necesitățile de documentare reclamate de autori stimulează demersurile editorilor.

Precum este binecunoscut, o mare parte din izvoarele referitoare la trecutul spațiului carpato-dunărean – cu prioritate cele scrise, multe dintre ele fiind unicate –, se păstrează în arhive și biblioteci cu accesibilitate restrictivă chiar și pentru cei care nu locuiesc la mare distanță de aceste instituții. Pe de altă parte, publicarea competentă a izvoarelor facilitează lectura unor texte cu grafii adesea greu descifrabile pentru persoanele neversate cu utilizarea lor.

Realitățile politice și culturale din spațiul românesc nu au fost de natură să favorizeze – până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea – întreprinderea unor măsuri eficiente pentru editarea cronicilor și actelor de cancelarie, lipsind mijloacele materiale și un personal cu pregătire profesională adecvată. Atunci când generația intelectualilor pașoptiști a conștientizat că sintezele de istorie națională reclamau obligatoriu un solid eșafodaj de surse, s-au schițat primele demersuri de editare a izvoarelor interne și externe referitoare la trecutul spațiului carpato-dunărean, pentru început fără coerență programatică și rigoare științifică deosebită. În decursul anilor, standardul exigențelor a fost ridicat treptat, cunoscând o împlinire notabilă de-abia după ce consistentul lot de acte diplomatice și de altă natură colectate de Eudoxiu Hurmuzaki (1812-1874) în mai multe centre europene a ajuns în custodia Academiei Române. Decesul prematur al eruditului bucovinean l-a împiedicat să le valorifice prin propriile forțe din punct de vedere editorial, misiune pe care și-a asumat-o cu toată responsabilitatea înaltul for științific și cultural al țării. Roadele acestui program riguros s-au materializat prin publicarea între 1876 și 1942 a unui număr de 45 de tomuri *in-folio*, purtând titlul *Documente privind istoria românilor. Colecția Eudoxiu de Hurmuzaki*. Ele cuprind 30782 de documente începând din Evul Mediu și până în secolul al XIX-lea.

După cel de-al Doilea Război mondial, colecția a fost reluată la inițiativa lui Andrei Oțetea (1894-1977), într-o vreme când deținea funcția de director al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga” din București și fusese ales președinte al Secției de Istorie a Academiei Republicii Populare Române. Sub îngrijirea sa, în intervalul 1962-1974 au apărut patru volume având titlul *Documente privind istoria României. Colecția Eudoxiu de Hurmuzaki*. Ajuns octogenar și acuzând probleme de sănătate, Andrei Oțetea nu a mai avut energia de a continua prestigiosul proiect editorial, care a fost abandonat.

În ceea ce ne privește, considerăm că reluarea sa sub egida Academiei Române este pe deplin rațională, pentru motivul că vizează dinamizarea și eficientizarea recoltării documentelor externe referitoare la istoria spațiului carpato-dunărean începând din Evul Mediu și până la cel de-al Doilea Război Mondial. Fără îndoială că în acest moment historiografia românească nu mai revendică aceeași necesitate acută de surse documentare străine precum în epoca lui Eudoxiu de Hurmuzaki, întrucât s-au găsit editori competenți și sânguincioși care au depus eforturi perseverente pentru a le colecta din arhive ori din colecții de acte elaborate în străinătate și a le publica în volume speciale sau în paginile periodicelor

de profil. Totuși, pentru numeroase aspecte ale trecutului teritoriilor românești există o stringentă cerință de augmentare a bazei documentare, cu atât mai mult cu cât și dezideratele cercetării au sporit constant.

În noua serie din *Documente privind istoria românilor. Colecția Eudoxiu Hurmuzaki*, din care până în prezent au fost publicate cinci volume (editori fiind Gheorghe Cojocaru, Eugen-Tudor Sclifos, Victor Țvircun, Flavius Solomon și colaboratorii săi), am preconiza să fie incluse materiale arhivistice referitoare nu numai la evenimentele de natură istorică, ci și la aspectele de ordin cultural, artistic, ecleziastic, cartografic etc., mai ales că deținem informații concrete despre consistentele resurse documentare încă nevalorificate depozitate în așezăminte de profil din multe centre europene (Berlin, Budapesta, Istanbul, Londra, Moscova, Paris, Sankt Petersburg, Vatican, Viena etc.) sau americane (Stanford, Washington etc.). În funcție de oportunitățile concrete, textele redactate în limbi cu o audiență mai limitată ar urma să fie prevăzute cu traduceri în limba română.

Apreciem că reactivarea cu întreaga exigență a unei colecții viabile, care să permită explorarea resurselor documentare externe ar fi în măsură să stimuleze și să mobilizeze energiile specialiștilor capabili să își asume asemenea travaliu. Din păcate, numărul celor ce dețin reale competențe în sfera arhivisticii s-a diminuat drastic în ultimii ani, când reformele din învățământul superior îngrădesc iresponsabil specializările pentru multe domenii ale cercetării. De aceea, forurilor cu atribute științifice – în primul rând Academia Română, universitățile, arhivele și muzeele – le incumbă îndatorirea de a configura programe pragmatice pentru formarea cadrelor de înaltă specializare, fără de care un nivel cultural și științific elevat nu este tangibil, accentuând decalajele în raport cu statele din proximitate. Asemenea demersuri se cuvin bineînțelese reiterate cu întreaga responsabilitate. Dincolo de precaritățile existente, nutrim speranța că reactivarea colecției va conduce la focalizarea interesului pentru scrutarea arsenalului documentar, de natură să contribuie la deciptarea problemelor litigioase și la elaborarea unor studii sintetice de substanță.

O altă serie coordonată de membrii Secției, mai precis de subsemnatul și de prof. Ionel Căndea, m.c., la fel ca și seria Hurmuzaki, cu o bună receptare din partea colegilor de breaslă de pe ambele maluri ale Prutului, a primit numele de *Basarabica*, în care, începând din 2016, se publică lucrări de înaltă ținută ale savanților din Republica Moldova. Până în momentul de față, au văzut lumina tiparului 21 de volume, la acestea adaugându-se alte șase tomuri complementare, din seria intitulată *Documenta Basarabiae*.

De mai multe decenii, voci proeminente din mediile academice și universitare au militat persuasiv pentru ideea elaborării unei ample enciclopedii destinată consemnării datelor esențiale despre reprezentanții scrisului istoric, menită să configureze dinamica istoriografiei românești din cele mai vechi timpuri până în contemporaneitate. Făcându-se ecou al acestui curent de opinie, conducerea Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române a înscris în planul de cercetare prioritar al institutelor afiliate elaborarea unei lucrări de anvergură, pentru care am primit un sprijin foarte consistent mai cu seamă de la directorii principalelor institute din țară, dar și de la alți cercetători. La realizarea enciclopediei s-au asociat și numeroși specialiști din afara institutelor Academiei, provenind

din mediul universitar, muzeistic și arhivistic din România și Basarabia, care au etalat o lăudabilă solidaritate de breaslă, cu deferență față de valorile profesionale.

La întocmirea vocilor, care a solicitat nu numai erudiție, ci și travaliu tensionat și epuizant, au colaborat peste 350 de autori, cei mai mulți din rețeaua academică, un număr cu totul impresionant, nedepășit, din câte știm, până în prezent de nici o altă lucrare din sfera umanistică concepută pe teritoriul românesc, ceea ce este grăitor pentru emulația generată de proiectul enciclopediei. Nu tăinuim faptul că demersului nostru i-au servit drept model remarcabilele serii de dicționare elaborate în ultimele decenii sub coordonarea acad. Eugen Simion, președintele Secției de Filologie și Literatură.

Precum relevă însuși titlul lucrării, aceasta este prioritar focalizată spre exponenții branșei istoricilor, având în vedere toate ramurile principale adiacente domeniului lor: arheologia, numismatica, epigrafia, sfragistica, diplomatica, heraldica, genealogia, paleografia, prosopografia etc. Reconstituirea penetrantă a evoluției complexe a societăților revoluate sau contemporane nu este posibilă însă numai prin expunerea și prospectarea evenimentelor și fenomenelor de factură strict istorică, ci este stringent necesară o perspectivă plurifațetată a ansamblului devenirii umane, implicând vaste cunoștințe din sfera geografiei, geologiei, climatologiei, toponimiei, antropologiei, demografiei, sociologiei, etnografiei, folcloristicii, dreptului, religiei, culturii, artelor, care să permită comprehensiunea mediului ambiant, structurii fiziologice, componentelor lingvistice, etnologice, juridice și confesionale, competențelor organizatorice și culturale etc., ce definesc universul antropomorf, fapt ilustrat de marile sinteze dedicate evoluției umanității, concepute de-a lungul timpului de savanți de notorietate. Aflată sub coordonarea D-nei dr. Dorina Rusu și a subsemnatului, enciclopedia este prevăzută să apară în cinci volume format mare până la sfârșitul anului în curs, primele două fiind deja tipărite, dar deocamdată nedifuzate.

Pentru a dispune de o imagine complexă asupra parametrilor istoriografiei românești contemporane ar fi cât se poate de oportună și prezentarea instituțiilor specializate în prospectarea istoriei naționale și universale, a culegerilor de izvoare istorice, a instrumentelor de lucru și a periodicelor din țară ce reunesc studii, note, rapoarte de săpături și recenzii aferente trecutului istoric. Secția de Științe Istorice și Arheologie a Academiei preconizează ca, împreună cu institutele pe care le patronează, să se preocupe de elaborarea unor asemenea instrumente de lucru, de natură să vină în sprijinul specialiștilor. În acest sens, sunt deja în derulare, începând din anul 2021, câteva proiecte majore: *Instituțiile cu preocupări de istorie de pe teritoriul României* (coord. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București); *Periodicele aferente științei istorice românești* (coord. Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca); *Enciclopedia izvoarelor istoriei românilor* (coord. Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași); *Enciclopedia autorilor străini cu preocupări privind istoria spațiului carpato-dunărean* (coord. Institutul de Studii Sud-Est Europene din București), cu aportul nemijlocit al tuturor institutelor și centrelor afiliate, astfel că așteptăm cu mult optimism, dar și răbdare, vestea privind finalizarea lor la un înalt nivel al exigențelor.

Istoricului profesionist îi incumbă și responsabilitatea de repudiare a amatorismului, în condițiile în care numărul celor atrași de mirajul evenimentelor revoluate, dar fără o pregătire temeinică de specialitate, este în continuă creștere, iar subprodusele creativității lor debordante invadează rafturile librăriilor, derutându-i pe cititorii neavizați.

Întrucât urmărim o eficientizare sporită a contactelor cu mediile culturale și științifice din Italia, dar și specializarea bursierilor români, Academia Română mizează pe colaborarea punctuală cu Accademia di Romania de la Roma și Istituto Romeno di Cultura e Ricerca Umanistica din Veneția, având atribuția de a desemna directorii și de a participa la selectarea bursierilor. Din păcate numai directorul așezământului de la Roma cooperează eficient cu Academia și prezintă informații și rapoarte privitoare la activitatea sa. Ar fi de dorit ca instituția noastră să reglementeze conlucrarea cu Ministerul Afacerilor Externe și Institutul Cultural Român, pentru a înlătura cu celeritate anumite disfuncționalități și a identifica oportunități pentru buna funcționare a așezămintelor din Italia.

Pro memorias, considerăm că un obiectiv important care ar trebui asumat nu numai de Secția de Științe Istorice și Arheologie, ci chiar de Biroul și Prezidiul Academiei Române, privește deschiderea unor noi institute de propagare culturală și de cercetare în străinătate, destinate investigării vestigiilor și documentelor cu valențe istorice și artistice, precum și formării intelectuale a tinerilor studioși, după modelul așezămintelor cu profil identic fondate de state cu înalt potențial cultural și politic din Occident începând încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, în special în arealul mediteranean și oriental. Aceasta a fost și menirea institutelor românești din perioada interbelică, ce au activat la Roma și Paris și, doar pentru scurtă vreme, la Berlin. În instituțiile amintite, întemeiate și conduse de Vasile Pârvan, Nicolae Iorga și Sextil Pușcariu, s-a format un cortegiu de istorici, literați și artiști, ce au constituit o adevărată elită intelectuală. Fără a dispune de un complex florilegiu intelectual, România va lăncezi într-o perpetuă postură de cenușăreasă, dar nu o Cenușăreasă reperată de un prinț generos, precum în basmul fraților Grimm și în opera lui Rossini, ci una cu rosturi de slujnică umilă. Mai succint și mai plastic decât mine, Nicolae Iorga spunea că „fără steag de cultură, un popor e o gloată, nu o oaste”. Fără îndoială, elitele se pot plămădi și în alte perimetre ambientale, dar socotim că o cale deja patentată, ilustrată de institutele diseminate în străinătate, prezintă garanții de eficiență.

Ținând seama de anumite circumstanțe, am propus ca astfel de institute coordonate de Academia Română să fie amplasate la Freiburg, Madrid, Paris, Istanbul, Berlin, iar în această privință am demarat demersuri pe lângă mai mulți miniștri, diplomați și politicieni, dat fiind că instituția noastră nu deține, din păcate, resurse suficient de generoase pentru a le gestiona exclusiv. Se impune a recunoaște că intervențiile de până acum la oficialitățile guvernamentale cu primenire sezonieră nu au fost suficient de persuasive și de percutante, astfel că s-au lovit de un zid de apatie și de lipsă de înțelegere, dar nutrim totuși speranța, poate iluzorie, că am pierdut doar niște bătălii, nu și războiul.

Numărul istoricilor și arheologilor tineri sau mai puțin tineri care, prin mijlocirea unor burse, granturi, invitații personale, acorduri de schimburi interacademice și

interuniversitare sau prin alte posibilități, au găsit oportunități pentru a întreprinde călătorii de documentare în centre culturale prestigioase din întreaga lume și mai cu seamă în Occident, este cu adevărat impresionant. Suntem convinși că prezența lor în biblioteci și arhive, la săpături arheologice și la manifestări științifice, dar mai cu seamă în preajma marilor savanți, formatori de opinie și diriguitori de școli istoriografice, le va mări orizontul cognitiv, îi va familiariza cu ambianțe culturale elevate, le va facilita contacte benefice cu colegi de pe alte meridiane, toate acestea răsfrângându-se asupra propriilor creații savante. Spre a-și spori audiența pe plan extern, mulți dintre ei au făcut eforturi laudabile de a-și traduce lucrările în limbi de largă circulație, cu prioritate în engleză, *lingua franca* a epocii noastre, o tendință ce se manifestă plenar în cercurile științifice de pe întreg mapamondul, în încercarea de reliefare pe eșichierul cultural internațional într-o competiție ce pretinde inteligență, tenacitate și inventivitate. Este indubitabil că dinspre focarele de mare emulație intelectuală din Vest se revarsă înrâuriri benefice, dar, pe lângă acestea, anumite fenomene, precum cele emenate potrivit principiilor așa-numitei „corectitudini politice” și ale globalismului unificator și dizolvant, sunt de natură să provoace dacă nu repudieri tranșante, cel puțin debusolări, suspiciuni și erodarea reperelor. Un număr de istorici și arheologi din România și Republica Moldova, decepționați de posibilitățile restrânse ale împlinirilor profesionale din propriile țări, au emigrat în centre cu disponibilități superioare, iar, în câteva cazuri, unii dintre ei, grație propriilor înzestrări, dar și a acumulărilor din locurile de obârșie, au dobândit poziții privilegiate în universități, muzee și institute de cercetări de renume. Un fapt meritoriu este și acela că mulți dintre ei continuă să se preocupe de teme legate de trecutul spațiului carpato-dunărean și că păstrează legături profesionale pragmatice cu colegii din țară, tendințe care ar trebui încurajate.

Pentru a dispune de o perspectivă mai exactă a activității fiecărei unități de cercetare afiliate Secției de Științe Istorice și Arheologie, vom reproduce în continuare forma succintă a rapoartelor recepționate în ultima decadă a lunii noiembrie 2021.

**PRINCIPALELE DATE PRIVIND ACTIVITATEA
INSTITUTELOR SECȚIEI DE ȘTIINȚE ISTORICE ȘI ARHEOLOGIE
anii 2020-2021**

I. INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

Director: Dr. Eugen Nicolae
Director onorific: Prof. Constantin Petolescu,
membru corespondent al Academiei Române

Numărul volumelor publicate: 6 (dintre care unul în Germania și cinci în țară)

Numărul volumelor editate: 23

- volume editate în străinătate: 5 (în Marea Britanie, Olanda, Germania) și un volum pentru care un membru al Institutului a fost redactor științific, în Republica Moldova
- volume editate la Editura Academiei: 8 reviste, un volum în colaborare (Editura Academiei și Presses Universitaires de Perpignan), un volum (acad. Alexandru Vulpe, *Preistoria României*) îngrijit de un membru al Institutului
- volume editate în țară: 7

Participare la proiecte prioritare ale Academiei Române: 300 de voci predate pentru *Enciclopedia Istoriografiei Românești*

Numărul articolelor apărute în publicații de specialitate: 111

- articole apărute în străinătate: 32 (11 în reviste ISI, 18 în reviste BDI și 2 în reviste care nu sunt incluse în baze de date internaționale)
- articole apărute în reviste din țară: 73 (5 în reviste CNCS A, 1 în revistă ISI/CNCS A, 67 în reviste B/BDI), cărora li se adaugă și 6 articole în reviste neindexate

Numărul recenziilor/prezentărilor de carte/evocărilor: 20

- publicate în străinătate: 1 (în revistă BDI)
- publicate în țară: 19 (toate în reviste BDI)

Numărul articolelor publicate în volume colective/volume ale conferințelor internaționale/capitolelor în cărți: 77

- volume publicate în străinătate: 42
- volume publicate în țară: 35

Numărul conferințelor la care au participat membrii Institutului: 188

- conferințe în străinătate: 66
- conferințe internaționale organizate în România: 29
- conferințe naționale organizate în România: 88
- conferințe susținute la facultăți/evenimente culturale: 5

Numărul manifestărilor științifice organizate de Institut: 9 (dintre care 4 internaționale) și 3 sesiuni la congrese internaționale

Numărul expozițiilor organizate de Institut: 3

Numărul șantierelor aflate sub coordonarea științifică a Institutului: 35

Numărul premiilor acordate pentru lucrări publicate de membrii Institutului: 1 în străinătate și 6 premii UEFISCDI pentru publicarea de articole în reviste cu factor de impact ridicat (ISI)

Numărul proiectelor UEFISCDI sau cu finanțare europeană: 7 (6 UEFISCDI, 1 cu finanțare europeană)

Numărul contractelor de cercetare arheologică, sistematică sau preventivă: 180

Numărul colaborărilor internaționale ale Institutului: 19

Numărul conducătorilor de doctorate din Institut: 9

Numărul doctoranzilor din Institut: 34 (cărora li se adaugă încă 3, care și-au susținut teza, iar dosarele lor au fost trimise mai departe, pentru confirmare).

2. INSTITUTUL DE ISTORIE A RELIGIILOR

Director: Dr. Bogdan Tătaru-Cazaban

Proiecte de cercetare finanțate de UEFISCDI

În perioada 2021-2022, în cadrul Institutului se derulează proiectul *Building resilience within comparative religions during the civil war. The intellectual heritage of André Scrima in Lebanon* (PN-III-P4-ID-PCE-2020-2309), al cărui director este Dr. Daniela Dumbravă.

Rezultate în 2021:

- sesiunea coordonată de Daniela Dumbravă și Bogdan Tătaru-Cazaban, *Building resilience by peacemakers professing Muslim and Christian religion in the times of civil war in Lebanon (1975-1990)*, în cadrul *18th Annual Conference of the European Association for the Study of Religions*, Pisa (Italy), 30 august – 3 septembrie 2021.
- finalizarea volumului: *Teaching Islamic-Christian studies in the time of civil war in Beirut (1975-1991). (I) Unpublished documents: epistolary Augustin Dupré la Tour and André Scrima*, ed. Daniela Dumbravă.

Colecția Institutului: *Studii și documente de istorie a religiilor* (coordonatori: Eugen Ciurtin și Bogdan Tătaru-Cazaban)

Gheraṇḍa-saṃhitā – Yoga după Gheraṇḍa, text sanscrit și traducere adnotată de Vlad Șovărel, cuvânt înainte de Rahul Shrivastava, Ambasadorul Indiei în România, prefață de Eugen Ciurtin, Institutul de Istorie a Religiilor – Editura Spandugino, București, 2020.

Volum

Flavia Ruani, Mihaela Timuș (eds.), *Quand les dualistes polémiquaient : zoroastriens et manichéens. Actes du colloque international, 12-13 juin 2015, Collège de France [coll. Orient et Méditerranée vol. 34]*, Peeters, Louvain, 2020.

Mirel Bănică, *Gluck, Gott und Gauben. Kultur und Religion der Roma*, Frank&Timme, Berlin, 2021
Daniela Dumbravă, Bogdan Tătaru-Cazaban (eds.), *In-cognita: Ioan Petru Culianu's Approaches to Religion*, Zetabooks, București, 2021 (decembrie)

Articole în periodice internaționale și naționale

Eugen Ciurtin, „[Buddhist Cantos from Bucharest. II. Ion Pillat's Indic Poetry of Transmigration \[Asia in Europe III\]](#)”, în *Transilvania* 48 [152] (2020), no. 1, pp. 1-10; „[Buddhist Cantos from](#)

Bucharest III. Year 1912: Ion Pillat and T. S. Eliot [Asia in Europe IV]", în *Transilvania* 48 [152] (2020), no. 4, pp. 1-10 (SCOPUS).

Cătălin-Ștefan Popa, „The notion of power in Dionysius Bar Șalībī's Treatise against the Jews” (coautor alături de Uri Shachar), *ARAM periodical* 32:1-2 (2020), 113-127 (ISI).

Octavian-Adrian Negoită, „*A Very Good and Dear Friend: Is Panagiotis Nikousios the Author of the Mournful Story concerning the Unjust Death of the Grand Postelnic Constantine Cantacuzenus?*”, *Byzantine and Modern Greek Studies*, 44/2 (2020), 276–288 (ISI).

Periodice

Cătălin-Ștefan Popa (editor in chief): fondarea și publicarea periodicului *The Syriac Annals of the Romanian Academy* [SARA] 1 (2020-2021), în cadrul Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române.

Bogdan Tătaru-Cazaban (guest editor), *An Intellectual of the Church: Remembering Father André Scrima (1925-2000)*, special issue, *Review of Ecumenical Studies* 3/2020 (ERIH PLUS, CNCS A).

Participări internaționale

Octavian-Adrian Negoită, „Bible and Qur'an in the Polemical Discourse of an Athonite Monk: Pachomios Rousanos (1508-1553) and His Anti-Islamic Treatise”, în cadrul Workshop-ului Internațional *Qur'an and Bible*, University of Notre Dame (SUA), 22-26 martie 2021 (on-line).

Mihaela Timuș, Keynote lecture: „Conservatism and Adaptability. Zoroastrianism facing the Challenges after the Arab Conquest of Iran (7th-10th c. AD)”, în cadrul *Resilient Religion. 18th Annual Conference of the European Association for the Study of Religions, IAHR Special Conference*, Pisa, 30 august – 3 septembrie 2021.

Mirel Bănică, „Musique, rituel et communauté dans les pèlerinages orthodoxes de Roumanie”, în cadrul conferinței internaționale *Musique et religions : circulations d'un monde à l'autre*, Sorbonne Université și Association Française d'Histoire Religieuse Contemporaine, Paris, 25 septembrie 2021 (on-line).

Eugen Ciurtin, „Material Mahāyāna on the Move from Mongolia to Moldavia: the 13th Century Prajñāpāramitā manuscript entombed in Conțești (conty of Dorohoi)”, în cadrul Workshop-ului Internațional *Materiality of Religion in Central and Eastern Europe*, University of Szeged, 24-25 septembrie 2021 (on-line).

Cătălin-Ștefan Popa, „Knowledge and Affect of the Heart through the Lenses of Syriac Spirituality”, în cadrul *The 46th Patristic, Medieval, and Renaissance Studies Conference*, Villanova University, Pennsylvania, 15-17 octombrie 2021 (on-line).

Profesor invitat

Eugen Ciurtin, profesor invitat de istoria religiilor și studii buddhiste la Mahidol University, Departamentele *Religion and Development*, respectiv *International PhD Program in Buddhist*

*

Adăugăm, la capitolul rezultate ale activității relevante pentru profilul Institutului, campania pentru salvarea manuscriselor lui Mircea Eliade susținută de Eugen Ciurtin în cursul anului 2021 (atașam lista intervențiilor în mass-media).

3. INSTITUTUL DE ISTORIE „NICOLAE IORGA”

Director: Dr. Ovidiu Cristea

Majoritatea membrilor institutului a fost implicată în realizarea proiectului dirijat de Academia Română - *Enciclopedia istoriografiei românești*.

Institutul elaborează două colecții de surse considerate de Academia Română drept proiecte prioritare: *Documenta Romaniae Historica* seria B. Țara Românească și *Călători străini despre Țările Române*.

Institutul publică singur sau în parteneriat un număr de 6 (șase) reviste dintre care 4 (patru) prin finanțare proprie sau prin obținere de finanțare. Dintre aceste șase reviste una a obținut clasificarea „A” la ultima evaluare națională a publicațiilor (*Revista Istorică*), una este publicată la o editură din străinătate (*II Mar New* - Ed.Quasar, Roma), iar trei din celelalte 4 au obținut clasificarea „B” (*Studii și Materiale de Istorie Medie*, *Studii și Materiale de Istorie Contemporană*, *Historical Yearbook*).

Institutul a fost implicat activ în derularea activității Școlii de Studii Avansate a Academiei Române. Pe lângă activitatea anuală în această vară un colectiv al institutului a fost implicat în elaborarea dosarului necesar evaluării ARACIS.

Cercetătorii institutului au derulat sau derulează un număr de **14 proiecte** în afara planului de cercetare dintre care unul ERC (Institutul este partener într-un proiect coordonat de Universitatea din Graz), unul UEFISCDI (Coord. Gh. Lazăr), unul în colaborare cu *Istituto di Studi sidle Societă del Mediterraneo*, 4 acțiuni COST, 5 granturi ale Academiei Române, 2 proiecte în cadrul schimburilor inter-academice (Bulgaria).

Cercetătorii institutului au publicat sau editat un număr de 12 volume (cifra este provizorie întrucât nu am primit încă toate rapoartele de activitate pe anul în curs) dintre care 1 la o editură de peste hotare (Brill), 2 la Editura Academiei, 1 la Editura Humanitas și alte opt la edituri acreditate din țară.

Cercetătorii institutului au continuat să publice la cele mai importante reviste de specialitate din țară și au colaborat cu capitole în volume la edituri prestigioase de peste hotare (Brill, Routledge, De Gruyter, Peter Lang, Indiana University Press). Nu în ultimul rând mai mulți cercetători ai institutului au fost implicați în elaborarea unui număr tematic al revistei IST „Journal of Early Modern History” publicată de editura Brill (Țările de Jos).

Cercetătorii institutului au luat parte la un număr important de manifestări științifice organizate on-line de instituții prestigioase din țară și de peste hotare. Totodată, institutul a mai organizat sau urmează să organizeze până la sfârșitul anului 5 (cinci) manifestări științifice cu participare națională și internațională.

LISTA TITLURI INSTITUTUL „NICOLAE IORGA”

Cărți

2020

- Ovidiu CRISTEA (editor) al volumului Ivan Biliarsky, *Vestigia semper adora. Power, Faith and Institutions in Byzantine and Post-Byzantine World*, Ed. Istros/Ed. Academiei, București-Brăila, 2020, 372p.
- Ovidiu CRISTEA, Liviu PILAT, *From Pax Mongolica to Pax Ottomanica. War, Religion and Trade in Northwestern Black Sea Region (14-16th centuries)*, Brill, Leiden-Boston, 2020, 318p.
- Claudia DOBRE, *Eroine neștiute. Viața cotidiană a femeilor în perioada comunistă în Polonia, România și RDG. Studii de caz*, Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020, 329 p.
- Gheorghe LAZĂR (coord.), *Au Nord et au Sud du Danube/North and South of the Danube. Dynamiques politiques, sociales et religieuses dans le passé / Political, Social and Religious Aspects of the Past*, Editura Istros, Brăila, 2019, 269 p.
- Alexandru MAMINA, *Cenaclul Flacăra – istorie, cultură, politică –*, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2020.
- Oana RIZESCU (co-autor, împreună cu: Manuel Guțan, Bogdan Iancu, Cosmin Cercel, Bogdan Dima), *Șefii de stat: dinamica autoritară a puterii politice în istoria constituțională românească*, București, Universul Juridic, 2020, 496p.
- Nicoleta ROMAN (coeditor Cătălina Mihalache), *Copilării trecute prin război. Povești de viață, politici sociale și reprezentări culturale în România anilor 1913-1923*, Editura Universității ”Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2020.
- Cristian VASILE (coautor) la volumul *Marea Unire. Prima sută*, ed. Cristian Pătrășconiu, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2020, 466p; ISBN: 978-973-125-715-0.
- Cristian VASILE (coautor), *Treizeci, anii de după*, coord. Cristian Pătrășconiu, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2020; ISBN: 978-973-125-744-0.

2021

- *Documenta Romaniae Historica B. Țara Românească*, vol. 41 (1656), ed. Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Elena Bedreag, Ovidiu-Victor Olar, București, 2021.
- Viorel ACHIM, *Dnyeszter-melléki (transznisztriai) kényszermunka. A romák és zsidók „munkájának megszervezése” 1942 decembere és 1944 márciusa között* [Munca forțată în Transnistria. „Organizarea muncii” evreilor și romilor, decembrie 1942 – martie 1944]. Fordította Koszta Gabriella. Budapest: Kalligram, 2021, 128 p.

- Marian COMAN, studiu introductiv și note la lucrarea Georg Soterius. *Despre ducii Valahiei. Despre prinții Moldovei*, trad. Ana Cristina Halichias, Editura Muzeului Literaturii Române, 2021.
- Constanța VINTILĂ (în colaborare cu Mária Pakucs, Michal Wasiucionek și Nicoleta Roman) *Lux, modă și bagatele politicești în Europa de sud-est, secolele XVI-XIX*, Ed. Humanitas, București, 2021, 431 p.
- Ramona NEACȘA (ed.), *Cercul puterii: Oameni, rețele, strategii (sec. XIV-XVII)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2021.
- Claudia DOBRE, *Martore fără voie. Fostele deținute politic și memoria comunismului în România*, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2021, 325 p.
- Gheorghe LAZĂR (coord.), *Testamente de negustori și meșteșugari din Țara Românească (secolele XVII-XIX)*, Ed. Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Iași, 2021, 394 p.
- Bogdan MATEESCU (ed.), *200 de ani de la mișcarea lui Tudor Vladimirescu. Antologie de Studii*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2021
- Bogdan MATEESCU (co-editor Alin Ciupală) *1821. Tudor Vladimirescu. Surse redescoperite*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2021
- Cosmin POPA, *Elena Ceaușescu, Anatomia unei dictaturi de familie (1970-1989)*, Ed. Litera, București, 2021.

STUDII în străinătate

2020

- Viorel ACHIM, *The Orthodox Church and the Emancipation of Gypsy Slaves in the Romanian Principalities in the 19th Century*, în *Slavery in the Black Sea Region, c. 1000-1900. Forms of Unfreedom in the Intersection between Orthodox Christianity and Islam*. Edited by Felicia Roșu. Leiden & Boston: Brill, 2020
- Viorel ACHIM, *The Return of Roma Deportees from Transnistria in Post-War Romania* în *The Legacies of the Romani Genocide in Europe: Transnational and Comparative Perspectives*. Edited by Celia Donert. London: Routledge, 2020.
- Mioara ANTON, *The Quest for a compromise. The Balkan Front and Vasile Stoica's Mission in Ankara (March 1939-June 1940)*, în *Romanian Diplomatic Corps (1918-1947): Recruitments, Professional Ways, Intellectual Profiles*, eds. Adrian Vițălaru, Ionuț Nistor, Adrian Bogdan Ceobanu, Hartung-Gorre Verlag, Konstanz, 2020, p. 179-198.
- Alexandru CIOCÎLTAN, *Students from Wallachia and Moldavia at the Urban College in Rome (17th century)*, în *Югоизточна Европа през вековете: социална история, езикови и културни контакти/ Le Sud-Est européen à travers les siècles: histoire sociale, contacts linguistiques et culturels*, editat de Penka Danova și Lora Taseva, Sofia, 2020.
- Lidia COTOVANU, «Η πολιτογράφηση των Ρωμιών / Γραικών στην Βλαχία και στην Μολδαβία: ένα ψευδές ιστοριογραφικό πρόβλημα» [Naturalizarea grecilor în Țara Românească și Moldova: o falsă problemă istoriografică], în «Η Ιστορία, μία καλή τέχνη»: Κείμενα αφιερωμένα στον Γ.Β. Δερτιλή, Atena 2020: Ed. Asini, p. 91-111.

- Ovidiu CRISTEA, Liviu PILAT, *Introduction: From Pax Mongolica to Pax Ottomanica*, în *From Pax Mongolica to Pax Ottomanica. War, Religion and Trade in Northwestern Black Sea Region (14-16th centuries)*, Brill, Leiden-Boston, 2020, p. 1-12.
- Ovidiu CRISTEA, Ovidiu OLAR, *War and Diplomacy in the Black Sea Region during the „Long War” (1593-1606)*, în *From Pax Mongolica to Pax Ottomanica. War, Religion and Trade in Northwestern Black Sea Region (14-16th centuries)*, Brill, Leiden-Boston, 2020, p. 228-249.
- Ovidiu CRISTEA, *News in Wallachia and Moldavia during the Ottoman Hegemony: Fifteenth and Sixteenth Centuries* în Gábor Kármán (ed.), *Tributaries and Peripheries of the Ottoman Empire*, Brill, Boston-Leiden, 2020, p. 46-64.
- Ovidiu Cristea (trad.) la Șerban PAPACOSTEA, *The Genoese in the Black Sea (1261-1453): Metamorphoses of a Hegemony* în *From Pax Mongolica to Pax Ottomanica. War, Religion and Trade in Northwestern Black Sea Region (14-16th centuries)*, Brill, Leiden-Boston, 2020, p. 13-37.
- Claudia DOBRE, *The Patrimonialization of the Communist Past in Romania: Laws, Memorials, and Monuments*, în *Balkanistic Forum* 1, 2021.
- Bogdan IACOB, *Liberal Anti-Communism and Historical Commissions in Romania and Moldova*, “Revue d'études comparatives Est-Ouest”, vol. 2-3 (2020), p. 89-120; factor de impact ISI de 0.3.
<https://www.cairn.info/revue-revue-d-etudes-comparatives-est-ouest1.htm>
- Bogdan IACOB, *Balkan Antiquity as Decolonial Eurocentrism during the Cold War* în James Koranyi și Emily Hanscam eds., *Digging Politics: The Ancient Past and Political Present in East-Central Europe* (Berlin: De Gruyter, 2021).
<https://www.degruyter.com/view/title/576609>
- Bogdan IACOB (co-autor), *The Struggle over 1989: The Rise and Contestation of Eastern European Populism* în Ferenc Laczó și Luka Lisjak Gabrijelčić eds., *The Legacy of Division: East and West after 1989* (Central European University Press, 2020), p. 123-133.
- Bogdan IACOB, *Southeast by Global South: Balkans, UNESCO and the Cold War* în James Mark, Artemy Kalinovsky și Steffi Marung eds., *Alternative Globalizations. Eastern Europe and the Postcolonial World* (Bloomington: Indiana University Press, 2020), p. 251-271.
<https://iupress.org/9780253046512/alternative-globalizations/>
- Bogdan IACOB, *From the Outside Looking In: Romania during the Pandemic*, pe website-ul "Cultures of History Forum" creat de Institutul de Studii Avansate Imre Kertész Kolleg, Jena.
<https://www.cultures-of-history.uni-jena.de/focus/kleio-in-pandemia/from-the-outside-looking-in-romania-during-the-pandemic/>
- Ovidiu OLAR, *Dimitrie Cantemir*, în David Thomas / John A. Chesworth (ed.), *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History* 14. *Central and Eastern Europe (1700-1800)*, Leiden – Boston: Brill 2020, p. 279-297.
- Ovidiu OLAR, *Nikon's Legacy beyond Muscovy: Forgotten Manuscripts from Leiden and Bucharest*, în David Goldfrank / Kevin M. Kain (ed.), *Russia's Early Modern Orthodox Patriarchate: Apogee and Finale, 1648-1721*, Washington, DC: Academica Press 2020, p. 129-170.
- Mária PAKUCS, *Turkish Textiles in South-Eastern and East-Central Europe in the Early Modern Period: The Evidence of Transylvanian Customs Accounts*, *Journal of Early Modern History*, vol. 24, 2020, nr. 4-5, p. 363-382. (articol ISI – indexat Web of Science, Scopus).
- Mária PAKUCS, *Ez a foglalkozásuk”Görög kereskedők Erdélyben és a hálózatuk a 17.század végén*, *Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv* (Anuarul de Istorie Economica Maghiara), 2020, p. 191-209.

- Nagy PIENARU, *The Timurids and the Black Sea în From Pax Mongolica to Pax Ottomanica. War, Religion and Trade in Northwestern Black Sea Region (14-16th centuries)*, Brill, Leiden-Boston, 2020, p. 228-249.
- Bogdan POPA, *Never Just a Game: Football National Team Matches as a Binational Rivalry Game – the Case of Romania-Hungary*, în Roland Benedikter, Dariusz Wojtaszyn (eds.), *Football Politics in Central and Eastern Europe. A Study on the Geopolitical Area's Tribal, Imaginal, and Contextual Politics*, Lanham, Boulder, New York, London, Lexington Books, 2020, p. 101-122.
- Bogdan POPA, *Intellectual Sagacity against Political Peace: Jacques Bainville's Assessment of the Versailles Treaty*, in Sorin Arhire, Tudor Roșu (eds.), *The Paris Peace Conference (1919-1920) and Its Aftermath. Settlements, Problems and Perceptions*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2020, p. 61-72.
- Nicoleta ROMAN, *Iordache Filipescu, the 'last great boyar' of Wallachia and his heritage: a world of power, influence and goods*, în *Cromohs (Cyber Review of Modern Historiography)*, 21, 2017-2018, p. 106-122 (apărută în 2019 și neraportată).
- Nicoleta ROMAN, *Educating the Other: Foreign Governesses in Wallachia in the First Half of the Nineteenth Century*, in *Aspasia. The International Yearbook of Central, Eastern, and Southeastern European Women's and Gender History*, 14, 2020, p. 37-56.
- Nicoleta ROMAN, *Starting a Married Life. Women and Goods in the Mid-Nineteenth Century Romanian Towns of Pitești and Câmpulung*, în Annette Cremer (ed.), *Gender, Law and Material Culture. Immobile Property and Mobile Goods in Early Modern Europe*, Routledge, 2020, p. 239-262.
- Raluca TOMI, *Greater Romania Seen by "The Little Ones": Letters to Nicolae Iorga*, în *World War I and the Birth of a New World Order: The End of an Era*, edited by Ioan Bolovan and Oana Mihaela Tămaș, Cambridge Scholars Publishing, 2020, p. 204–224.
- Radu TUDORANCEA, *Our reliable friends from Bucharest. Romanian-North Korean bilateral relations 1953-1971*, în vol. „Globalization in Korea. On the occasion of the 30th Anniversary of the establishment of diplomatic relations between the Republic of Bulgaria and the Republic of Korea”, Edited by Svetla-Karteva Dancheva and Kim So-Young, St. Kliment Ohridski University Press, Sofia, 2020, p. 69-87.
- Radu TUDORANCEA, *Regional Co-operation during interwar decades. Romania, Czechoslovakia and Little Entente 1921-1938*, în *Vojnova Kronika*, 2/2020 (Autumn-Winter 2020).
- Cristian VASILE, *Az átmeneti igazságszolgáltatás által meghatározott hivatalos ortodox történetírás. [Istoriografia oficială ortodoxă sub impactul justiției de tranziție]*, în Bánkuti Gábor, Nagy Mihály Zoltán (editori), *Historiográfiai mérleg és az egyháztörténeti kutatások új irányai [Trepte istoriografice și noi direcții în cercetarea istoriei Bisericii]*, Pécs, Seria Posticum Füzetek 4, 2018, pp. 51-60. [apărut în 2020].
- Cristian VASILE, *The Institute of Philosophy in Communist Romania Under Gheorghiu-Dej Regime, 1949-65*, in „History of Communism in Europe“, no. 9 (2018), p. 161-186. [apărut în august 2020].
- Constanța VINTILĂ, *Legal Process and the Meanings of Justice (dreptate) in Eighteenth Century Romania*, in *Crime, Histoire & Sociétés/ Crime, History & Societies*, 23, 2, 2019, 5-27.
- Constanța VINTILĂ, *A Wallachian Boyar in Emperor Joseph II's Court*, în „Journal of Early Modern History”, 24, 2020, 341-362.
- Michal WASIUCIONEK, *Introduction: Objects, Circuits, and Southeastern Europe*, „Journal of Early Modern History” 24, nr. 4-5, 2020, p. 303-316.

- Michal WASIUCIONEK, *Garments, Signatures and Ottoman Self-Fashioning in the Imperial Periphery: Moldavian Voyvode Ștefan Tomșa II and Ottomanization in the Early Seventeenth Century*, în „Journal of Early Modern History” 24, nr. 4-5, 2020, p. 317-340.
- Michal WASIUCIONEK, *The Curious Case of Caterina Cercheza: Marriage, Cross-Border Patronage, and Ottoman-Moldavian Politics in the Mid-Seventeenth Century*, în *Tributaries and Peripheries of the Ottoman Empire*, ed. Gabor Karman, Leiden – Boston, Brill, 2020, pp. 188-212.
- Michal WASIUCIONEK, *Entangled Histories, Entangled Chancelleries? Moldavia and the Crimean Khanate between Pax Mongolica and Pax Ottomanica*, în *From Pax Mongolica to Pax Ottomanica*, ed. Ovidiu Cristea și Liviu Pilat, Leiden – Boston, Brill, 2020, pp. 249-269.

2021

Institutul a publicat în colaborare nr. X, 2019-2020 al revistei „Il Mar Nero”

- Viorel ACHIM, *The Petitions of Roma Deportees as a Source for the Study of the Deportation Sites in Transnistria*. în *Deportations in the Nazi Era. Edited by Henning Borggräfe and Akim Jah*. De Gruyter Oldenbourg, 2021
- Mioara ANTON, *The Ghost of Imperialism. The Anti-Western Propaganda in the Last Years of Ceausescu's regime*, în *The Empire. Between Dispute and Nostalgia*, Emanuel Ploeanu, Gabriel Stelian Manea, Metin Omer (eds.), Peter Lang, Berlin, 2021, pp. 235-256.
- Mioara ANTON, *Industrialisation socialiste en Roumanie*, în *La vie de l'esprit en Europe Centrale et Orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, eds. Chantal Delsol, Joanna Nowicki, Les Edition du Cerf, 2021, Paris, pp. 270-271
- Mioara ANTON, *Timișoara, la Proclamation*, în *La vie de l'esprit en Europe Centrale et Orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, eds. Chantal Delsol, Joanna Nowicki, Les Edition du Cerf, 2021, Paris, pp. 491-492.
- Elena BEDREAG, *L'adoption dans les Principautés Roumaines (17e siècle - début du 19e siècle). Le cas de la Moldavie*, în „Annales de Démographie Historique”. no.1 (["Histoire de l'adoption"](#)) 2021, p. 71-94.
- Elena BEDREAG, *Notes on the development of the educational system in 18th century Moldavia*, in vol. *Le Sud-Est européen à travers les siècles: histoire sociale, contacts linguistiques et culturels / South-East Europe through the Centuries: Social History, Contacts of Languages and Cultures*, Lora Taseva, Penka Danova (eds.), Sofia, 2021, p. 271-288
- Dana CACIUR, *The Morlachs of Dalmatia during the 15th and 16th century. A Venetian perspective* în „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia (Special Issue dedicated to the research project *Vlachs in European And Polish cultural area. Migration – settlement – cultural heritage: no. 0604/NPRH/H12/82/2014*)”, vol. 28, nr. 1, 2021, p. 149-176.
- Dana CACIUR, *(Re)Searching the Morlachs and the Uskoks: The Challenge of Writing about Marginal People from the Broder Region of Dalmatia (Sixteenth Century)* în „Cromohs”, vol 23, 2020, p. 28-43.
- Virgil CIOCÎLTAN, *The Bases of the Ottoman-Genoese Alliance of 1352*, „Il Mar Nero”, 10, 2019-2020, p. 119-132.
- Lidia COTOVANU, *Ηπειρώτες έμποροι διαχειριστές των ηγεμονικών εισοδημάτων στη Βλαχία και στη Μολδαβία (15ος – αρχές του 18ου αιώνα)*, în A. Papadia-Lala et alii (ed.), *Ο Νέος Ελληνισμός: οι κόσμοι του και ο κόσμος. Αφιέρωμα στην Όλγα Κατσαρδή-Hering*, Atena 2021: Ed. Evrasia („Ιστορήματα”, 8), p. 209-226.

- Lidia COTOVANU, *Étapes générationnelles d'ascension sociale chez les migrants balkaniques installés dans les Pays Roumains (XVe – début du XVIIe siècle)*, în Mihai-Bogdan Atanasiu, Cristian Ploscaru (ed.), *Social and Administrative Elite in the Romanian Space (15th – 19th Centuries)*, Konstanz 2021: Ed. Hartung-Gorre-Publishers, p. 25-60.
- Lidia COTOVANU, *Orthodox Monasteries as Banks: A Comparison with Catholic Mounts of Piety*, în R. Avramov, Al. Fotić, E. Kolovos, Ph.P. Kotzageorgis (ed.), *Monastic Economy across Time. Wealth Management, Patterns, and Trends*, Sofia 2021: CAS Sofia, p. 155-181
- Lidia COTOVANU, *De la place occupée par les laïcs dans le système d'assistance sociale orthodoxe*, în Ariane Boltanski, Marie-Lucie Copette (ed.), *L'Église des laïcs. Le sacré en partage (XVIe – XXe siècles)*, Madrid 2021: Casa de Velázquez (« Collection de la Casa de Velázquez », 186), p. 235-253
- Lidia COTOVANU, *Church without Borders: A Successful Project of the Hesychast Patriarchs of the 14th Century*, „Bulletin de correspondance hellénique moderne et Contemporain” 2 (2020), p. 1-17
- Marian COMAN, recenzie la Matei Cazacu, *Dracula*. Ed. Stephen W. Reinert. *Renaissance Quarterly*, Volume 73, Issue 4, Winter 2020, pp. 1386 – 1388.
- Marian COMAN, recenzie la Ondřej Schmidt. *John of Moravia between the Czech Lands and the Patriarchate of Aquileia (ca. 1345-1394)*. *The Medieval Review* – online 2.06.2021
- Ovidiu CRISTEA, *The Clash of Empires: the Habsburgs, the Ottomans, Safavid Persia and the Anti-Ottoman Projects in a Diplomatic Episode of 1547* în *The Empire between Dispute and Nostalgia*, eds. Emanuel Ploeanu, Gabriel Stelian Manea, Metin Omer, Peter Lang, Köln, 2021, p. 29-42.
- Ovidiu CRISTEA, *Les nouvelles comme langage du pouvoir. La correspondance de la Valachie et de la Moldavie avec la Transylvanie au XIVe-XVe siècle*, în Cătălina Gîrbea (ed.), *Langage du pouvoir au Moyen Age et au début de la modernité*, Paris : Garnier, 2021, p. 305-327.
- Ovidiu CRISTEA, *Tanto conficta, lassa e destructa de fredo e fame*”: *The Epilogue of an Ottoman Expedition in Poland (November 1498 – February 1499)*, „Il Mar Nero”, X, 2019-2020, p. 151-161.
- Claudia DOBRE recenzie la cartea *The Socialist Good Life. Desire, Development, and Standards of Living in Eastern Europe*, edited by C. Scarboro, D. Mincyte, Z. Gille, în „Balkanistic Forum”, nr. 1/2021, pp. 244-248
- Bogdan IACOB, *Paradoxes of Socialist Solidarity: Romanian and Czechoslovak Medical Teams in North Korea and Vietnam (1951-1962)*, “Monde(s). Histoire, espaces, relations”, 20:2 (2021), p. 117-140 - articol inclus în numărul tematic „Santé globale: des acteurs négligés”, coordonat de Yi-Tang Lin și Anne-Emanuelle Birn <http://www.monde-s.com/programmation/prochain-numero-a-paraitre>.
- Bogdan IACOB, *Health* în James Mark și Paul Betts, *Socialism Goes Global: The Soviet Union and Eastern Europe in the Age of Decolonization*, Oxford: Oxford University Press, 2021, p. 254-28.
- Gheorghe LAZĂR, *Between piety and economics Nucet monastery (Wallachia) and its register of revenue and expenses (1731-1739)*, în Roumen Avramov, Aleksandar Fotić, Elias Kolovos, Phokion P. Kotzageorges (eds.), *Monastic economy across time. Wealth Management, patterns, and trends*, Centre for Advanced Study, Sofia, 2021, p. 112-129
- Gheorghe LAZĂR, *Aux frontières du grand commerce: la famille Iovipali en Valachie (XVIIIe - début du XIXe siècle)*, în Lora Taseva, Penka Danova (eds.), *South-East Europe through the centuries: social history, contacts of languages and cultures*, Sofia, 2021, p. 79-100.

- Gheorghe LAZĂR, *Social life and family relations in the testaments of Wallachian merchants (18th C.-early 19th C.)*, în „Etudes Balkaniques”, LVII, 2021, nr. 1, p. 140-168
- Ovidiu OLAR, *‘Io se puotesse riformare la mia Chiesa...’ Patriarch Kyrillos Loukaris and the Protestant ‘Public Library’ of Constantinople (1628-1636)*, în Konstantinos Sarris / Nikolas Pissis (ed.), *Confessionalization and / as Knowledge Transfer in Eastern Christianity*, Wiesbaden: Harrassowitz 2021, p. 17-46.
- Ovidiu OLAR, *A Murderer Among the Seraphim. Lăpuşneanu’s Transfiguration Embroideries*, in Maria Alessia Rossi / Alice Isabella Sullivan (ed.), *Eclecticism at the Edges: Medieval Art and Architecture at the Crossroads of the Latin, Greek, and Slavic Cultural Spheres (c.1300 – c.1550)*, Berlin: De Gruyter 2021.
- Mária PAKUCS, *The idea of good marriage at the end of the sixteenth century Transylvania Mathias Raw vs. Catharina Birthalmer*, în vol. *Common Man, Society and Religion in the 16th century Piety, morality and discipline in the Carpathian Basin*, ed. Ulrich Wien, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2021, p. 309-320.

- Mária PAKUCS, *Marchands de métier: Les Grecs dans la Transylvanie du XVIIe siècle*, în vol. *South-East Europe through the Centuries: Social History, Contacts of Languages and Cultures / Le Sud-est Européen à travers les siècles: histoire sociale, contacts linguistiques et culturels*, ed. Lora Taseva și Penka Danova, Sofia, Inst. de Balcanistică, 2021, p. 61-78.
- Bogdan POPA, *A Book as Wedding Gift: Nicolae Iorga, the 1921 Romanian-Greek Royal Weddings, and the Paths of Knowledge Exchange*, în Emanuel Plopeanu, Stelian Manea and Metin Omer (eds.), *The Empire. Between Dispute and Nostalgia*, Berlin, Peter Lang, 2021, p. 135-143
- Nicoleta ROMAN, *‘With a Homeland, but Without Parents. Romania’s Orphans and Welfare System During and After World War I*, în „Contemporanea”, a. XXIII, no. 4/2020, p. 541-571 (apărută în ianuarie 2021).
- Nicoleta ROMAN, *A World of Conflicts: Youth and Violence towards Parents in the Family in Rural Wallachia, 1711-1859*, în Gulay Yilmaz, Fruma Zachs (eds.), *Children and Childhood in the Ottoman Empire: From the 15h to the 20th Centuries*, Edinburgh University Press, 2021, p. 151-173.
- Radu TUDORANCEA, *Foreigners and Foreign Menace (as perceived) in Romanian Society during First World War. A few considerations*, în volumul „The Empire. Between Dispute and Nostalgia” (eds. Emanuel Plopeanu, Gabriel Stelian Manea and Metin Omer (eds), Peter Lang, 2021.
- Radu TUDORANCEA, *The sinuous decades before World War II. Post-Imperial evolutions in the Balkans regarding national minorities*, în revista „Vojnova Kronika”, Banska Bystrica, Issue 2/2021.
- Cristian VASILE, *The Greek Catholic Church: A Troubled Recent Past and a Painful Transitional Justice*, în Lucian Turcescu and Lavinia Stan (editori), *Church Reckoning with Communism in Post-1989 Romania*, Lanham, MD: Lexington Books–Rowman & Littlefield, 2021, pp. 115-135. [Studiul reprezintă Capitolul 6 al lucrării]. ISBN 978-1-4985-8027-4.
- Cristian VASILE, *The Patriarchate, the Presidency and the secret police archives: Studying religions in post-communist Romania*, în James Kapaló, Kinga Povedák (editori), *The Secret Police and the Religious Underground in Communist and Post-Communist Eastern Europe*, London and New York, Routledge-Taylor and Francis, 2021, pp. 275-288. ISBN 9-780-367-279.
- Cristian VASILE, *“The Catholic Hungarian Danger” and the Communist Offensive Against the Greek Catholic Church in Post-War Romania, 1945-1948*, în András Fejérdy, Bernadett Wirthné

Diera (editors), *The Trial of Cardinal József Mindszenty from the Perspective of Seventy Years: The Fate of Church Leaders in Central and Eastern Europe*, Città del Vaticano, Pontificio Comitato di Scienze Storiche–Libreria Editrice Vaticana, 2021, pp. 259-267. ISBN 978-88-266-0610-1.

- Cristian VASILE, *Book Discussion on Diana Mishkova, Beyond Balkanism: The Scholarly Making of a Region*, Routledge, London; New York, 2019, 282pp. ISBN 978-0-8153-7670-5, în „East Central Europe“, vol. 47, nr. 2-3, 2020 [apărut în 2021], pp. 395-409. (în colaborare cu Lucija Balikić).

Proiecte coordonate/derulate de Institutul „Nicolae Iorga”

Institutul de Istorie „N. Iorga” este partener în proiectul ERC KEAC-BSR *Knowledge Exchange and Academic Cultures in the Humanities. Europe and the Black Sea region* coordonat de Universitatea din Graz (2017-2021).

- Viorel Achim este coordonator, iar Venera Achim și Raluca Tomi sunt membri ai proiectului COST „Worlds of Related Coercion in Work”, proiect finanțat de Uniunea Europeană, ce se desfășoară în anii 2019–2024.

- Mioara Anton este coordonator al grantului *Dileme identitare în România socialistă. Tânăra generație între standarde ideologice și tentația Occidentului în anii 1970*, DIL–ID–SOC; grant finanțat de Academia Română.

- Constanța Vintilă-Ghițulescu este director al proiectului de cercetare european ERC-2014-CoG Proposal no. 646489, LuxFaSS. ERC/ NEC., finanțat de European Research Council, desfășurat prin Colegiul Noua Europă, *Luxury, Fashion and Social Status in Early Modern South-Eastern Europe*.

- Dana Caciur, coordonează proiectul finanțat de Academia Română *Oameni în mișcare. Zona de conflict munteano-otomană în secolul al XVI-lea* (GAR-UM-2019-II-2.1-9).

- Dana Caciur este coordonator pentru România a proiectului COST: *People in Motion: Entangled Histories of Displacement across the Mediterranean (1492-1923)*. Acestea au avut loc on-line și s-au desfășurat în mai, iunie și două în octombrie 2020.

- Marian Coman este coordonatorul proiectului de cercetare *Rețele muntenești și răscumpărarea robilor creștini din Imperiul Otoman (1396-1683)* GAR-UM-2019- II-2.4-8, finanțat de Academia Română (proiectul are o durată de 24 de luni și o finanțare de 25.000 lei).

- Lidia Cotovanu este coordonator (al echipei române) al proiectului *Les Balkans ottomans: conquêtes et identités nationales*, București - Sofia [proiect coordonat de Prof. Raia ZAIMOVA, din partea Institutului de Studii Balcanice și a Centrului de Tracologie din Sofia].

- Ovidiu Cristea este coordonator pentru România a proiectului COST *Islamic Legacy: Narratives East, West, South, North of the Mediterranean (1350-1750)*.
- Gheorghe Lazăr este coordonator al proiectului *Testamentele din Țara Românească și Moldova (sec. XVII - prima jumătate a sec. XIX): implicații sociale, patrimoniale și religioase* (finanțare CNCS-UEFISCDI, proiect PCE 218/2021; PN-III-P4-ID-PCE-2020-0263).
- Gheorghe Lazăr este coordonator (al echipei române) al proiectului *Préparer son départ. La famille, les testaments et le sentiment de la mort dans les Balkans (XVe-XIXe siècles)*, derulat între Institutul de Istorie „N. Iorga” (București) și Institutul de Studii Balcanice (Sofia); finanțare asigurată de către Academia Română și Academia Bulgară.
- Bogdan Mateescu, „Baza de date pentru istoria demografică a Țării Românești și a Moldovei”, finanțat prin Granturile Academiei Române 2019.
- Maria Pakucs este coordonator al proiectului SOS Net Project: Social Organization System Network Transformations of the institutions and social practices of healthcare and assistance in medieval, modern and contemporary Europe. The case-studies of Southern Italy and Romania - împreună cu CNRI (Italia), Istituto di Studi sulle Società del Mediterraneo (Napoli) 2017-2019.
- Nicoleta Roman, Camelia Zavarache sunt membre ale proiectului COST (European Cooperation in Science and Technology), *Women on the Move*, urmărind documentarea migrației forței de muncă feminine; scopul proiectului este acela de a schimba percepția comună asupra femeilor, prezentate ca migranți vulnerabili și povară economică pentru statele gazdă.
- Radu Tudorancea este coordonator al grantului de finanțare a proiectului cu titlul *Chestiunea Tezaurului României de la Moscova*. Surse, evoluții și abordări istoriografice, din cadrul Fundației Patrimoniului, Academia Română. Proiectul, din a cărui echipă de cercetare mai fac parte și colegii Dr. Bogdan Popa și Dr. Simion Gheorghiu (2019-2021).

4. INSTITUTUL DE STUDII SUD-EST EUROPENE
 Director: Dr. Andrei Timotin (până la 1 octombrie 2021)
 Dr. Daniel Cain (noiembrie 2021)

I. Realizări deosebite obținute în cercetare

Institutul de Studii Sud-Est Europene (ISSEE) a devenit, în 2020, prima instituție din România care a obținut un ERC Advanced Grant, acordat de Consiliul European pentru Cercetare, în cadrul programului Horizon 2020. *TYPARABIC – Primele cărți tipărite în limba arabă pentru creștinii arabi. Transferuri culturale între Europa de Est și Orientul Apropiat otoman în secolul al XVIII-lea* este coordonat de dr. habil. Ioana Feodorov. Cercetarea vizează transferul de tehnologie a tiparului din Țara Românească și Moldova către ținuturile orientale guvernate de Poarta Otomană, în beneficiul creștinilor arabofoni, de rit bizantin și catolici. Echipa proiectului este formată din 12 cercetători din România (între care 4 din ISSEE) și alte șase țări: Franța, Liban, Ucraina, Turcia,

Israel și SUA. Proiectul a început efectiv la 1 iulie 2021 și se va desfășura pe durata a 60 de luni (2021-2026). *TYPARABIC* beneficiază de o finanțare de 2.500.000 euro.

O altă sursă de finanțare extrabugetară este UEFISCDI, prin proiectul *O revizuire a relațiilor diplomatice dintre Islam și Creștinătate: Capitulațiile ('ahdname) otomane acordate Franței și Angliei în secolele XVI-XVII* (Cod proiect: PN-III-P1-1.1-PD-2019-0438), coordonat de dr. Radu Dipratu, care beneficiază de o finanțare totală de 223.622 lei (sept 2020-aug 2022).

II. Repere ale activității științifice a ISSEE

a) Publicații

În colecția *Bibliothèque de l'Institut d'Études Sud-Est Européennes* (BIESEE) au apărut 7 noi titluri (4 în 2020, 3 în 2021), reunind Actele celui de-al 12 Congres internațional de studii sud-est europene, organizat la București (2-6 septembrie 2019).

În colecția *Biblioteca de Studii și Cercetări Sud-Est Europene* a apărut un nou volum, în 2020, reunind actele unui colocviu româno-bulgar, desfășurat în iunie 2018.

Sub egida ISSEE și a Societății Române de Studii Bizantine au apărut două volume la o editură din străinătate (1 în 2020, 1 în 2021).

Sub egida ISSEE au apărut la editura Istros trei noi volume (1 în 2020, 2 în 2021).

Publicații periodice apărute sub egida ISSEE: *Revue des Études Sud-Est Européennes* - vol. 58, 2020, 449 p. ; vol. 59, 2021, 357 p.

Cărți (monografii, ediții, volume colective) publicate în străinătate – 3 volume (toate în 2021)

Cărți (monografii, ediții, volume colective) publicate în străinătate – 11 volume (10 în 2020, 1 în 2021). În această categorie este inclusă și o lucrare publicată de un membru al Secției (Mihai Berza, *De la Méditerranée à la mer Noire*, édition par Andrei Pippidi, Brăila, Editura Istros, 2020, 868 p.)

Lucrări științifice (publicate în reviste cu factor de impact ridicat) – 8 articole (4 în 2020, 4 în 2021)

b) Conferințe internaționale și naționale organizate de ISEEE

1. Internaționale - 3 (1 în 2020, 2 în 2021)

Al treilea Colocviu anual al Institutului de Studii Sud-Est Europene, cu tema *La coopération entre les peuples du Sud-Est européen du Moyen Âge à l'époque moderne* (7-8 octombrie 2021, on-line)
Colocviul *150 de ani de relații româno-grecești*, în colaborare cu Institutul de Studii Balcanice din Salonic și Consulatul român de la Salonic, 17 decembrie 2020 (on-line).

Masa rotundă *Dobrudja as a border area in the Late Ottoman Empire, Bulgaria and Romania. History and memory*, în colaborare cu Institutul de Studii Istorice al Academiei Bulgare, 4 noiembrie 2021 (on-line)

2. Naționale – 31 (11 în 2020, 20 în 2021)

Conferințele bilunare ale ISSEE – 20 (6 în 2020, 14 în 2021), ținute de 13 membri ISSEE și 7 invitați din afara Institutului

Conferințele lunare ale Societății Române de Studii Bizantine – 11 (5 în 2020, 6 în 2021), ținute de 1 membru ISSEE și 10 invitați din afara Institutului

I) Premii internaționale obținute de către cercetători - 2

Andrei Pippidi, membru corespondent al Academiei Române: Premiul „Danubius” al Ministerului Educației, Științei și Cercetării din Austria - 2020

Marilena Vlad: Premiul „Reinach” al Association des Études Grecques (Paris) - 2020

II) Cooperări științifice internaționale

În perioada 2020-2021, în ISSEE s-au derulat 9 proiecte de cooperare interacademică cu instituții de cercetare din Bulgaria, Franța, Rep. Moldova, Rusia, Serbia și Ucraina.

III) Activitate de formare a tinerilor cercetători: doctoranzi, post-doctoranzi.

3 doctoranzi în ISSEE, în cadrul SCOSAAR, sub conducerea dr. Lia Chisacof și dr. Ioana Feodorov. La formarea tinerilor cercetători contribuie și cursurile de limbi balcanice și orientale (albaneză, bulgară, neogreacă, sârbă, turcă osmană și arabă) organizate periodic în ISSEE.

5. INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI Director: Prof. Radu Ciuceanu, membru corespondent al Academiei Române

În cei doi ani, 2020-2021, activitatea Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului a avut în vedere următoarele direcții, care au îmbinat cercetarea în cadrul programelor fundamentale și diseminarea prin diferite metode a rezultatelor cercetării.

Astfel, din perspectiva programelor fundamentale, cercetătorii institutului au desfășurat activități în cadrul proiectelor prioritare asumate de Secția de Științe Istorice și Arheologie, respectiv: *Enciclopedia istoriografiei românești*, *Instituțiile cu preocupări de istorie de pe teritoriul României*, *Periodicele aferente științei istorice românești* și *Enciclopedia autorilor străini cu preocupări privind spațiul carpato-dunărean*.

De asemenea, în cadrul INST au fost derulate activități de cercetare în cadrul celor trei programe avizate de Secția de profil, respectiv: *Fenomenul Reeducării în sistemul concentraționar din România, 1949-1952, 1960-1964; România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Rezistență, opoziție, disidență. Dicționar biografic România 1945-1989 ; Enciclopedia regimului comunist. Statul și partidul. Schițe biografice*.

Principalele rezultate ale programelor de cercetare INST au fost puse la dispoziția comunității științifice prin intermediul studiilor științifice publicate în reviste academice, inclusiv în periodicul de specialitate al institutului, *Arhivele Totalitarismului*, precum și în volume (monografii, enciclopedii, volume de documente). În acest sens, remarcăm recenta apariție a volumului ***România. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea, vol. IV, S-Ș, coordonator Octavian Roske.***

INST a continuat să publice prin finanțare proprie periodicul *Arhivele Totalitarismului*, inclus în categoria B la cea mai recentă evaluare CNCS, precum și în prestigioase baze de date internaționale : CEEOL, EBSCO, IndexCopernicus.

În perioada 2020-2021, cercetătorii INST au publicat un număr de 17 volume (monografii, volume colective, editări). Totodată, rezultatele cercetărilor au fost publicate în reviste de specialitate din țară și din străinătate : articole în reviste incluse în baze de date internaționale – 40 ; studii/capitole în volume colective – 37. Precizăm că cifrele avansate au în vedere centralizarea preliminară a datelor culese de la cercetători, urmând ca situația finală să fie prezentată în cadrul Dării de seamă pentru anul 2021.

În cei doi ani supuși analizei, INST a organizat 5 conferințe naționale și internaționale.

O mențiune specială se cuvine a fi acordată conferinței ‘**Disinformation in Memory Politics: Practices and Ways of Prevention**’, 11–13 mai 2021, organizată de Rețeaua internațională Memoria (ENRS), în parteneriat cu Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului și SNSPA.

În cadrul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului a continuat să funcționeze Centrul de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu”. În perioada 2020-2021, Centrul a organizat 11 manifestări științifice, în format fizic sau online. Dintre acestea, dorim să remarcăm conferința aniversară ***Zbor printre aștri. 60 de ani de la primul zbor al omului în Cosmos. 40 de ani de la primul zbor al unui român în spațiul cosmic. Invitat de onoare: Dr. Ing. Cosmonaut, membru de onoare al Academiei Române, Dumitru-Dorin Prunariu, 7 mai 2021.*** Conferința a fost organizată în parteneriat cu Secția de Științe Tehnice și a reunit cei mai importanți cercetători din sfera cercetării aerospațiale din institutele Academiei Române și institutele de cercetare-dezvoltare.

Totodată, sub auspiciile Centrului și cu finanțare externă, s-a reușit publicarea a **două volume de studii**, respectiv: Antoaneta Olteanu, Ana-Maria Cătănuș (coord.), *Relațiile româno-ruse/sovietice din secolul al XIX-lea până în prezent*, Centrul de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu”, INST, Departamentul de Filologie Rusă și Slavă, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, Editura Universității din București, București, 2020; Florin-Răzvan Mihai, Vasile Buga (coord.) • *Problema Basarabiei în relațiile româno-sovietice, 1918–2018*, Centrul de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu”, INST – Editura Litera, București, 2020.

Cercetătorii INST au susținut în cei doi ani peste 40 de comunicări la conferințe naționale și internaționale.

6. INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE ȘI ISTORIA ARTEI, CLUJ-NAPOCA

Director: Acad. Marius Porumb

Institutul din Cluj cuprinde două departamente în cadrul cărora în prezent își desfășoară activitatea 16 cercetători. *Departamentul de arheologie* are ca principal obiectiv cercetarea arheologică și interdisciplinară a epocilor vechi din spațiul intracarpatic al României și conexiunile istorice cu zonele învecinate: zona central-europeană, cea nord-pontică și spațiul balcanic. *Departamentul de istoria artei* este specializat în artă medievală și premodernă din România (cu precădere din Transilvania) și Europa Central-Răsăriteană.

În cadrul proiectelor de cercetare pe care le derulează, membrii Institutului au publicat 14 cărți, majoritatea la edituri acreditate din România, clasificate de CNCS în categoria A, precum și două volume la edituri prestigioase din străinătate, dintre care amintim: Matthew M. McCarty și Mariana Egri, *The Archaeology of Mithraism. New Finds and Approaches to Mithras-worship*. Peeters Publishers, Leuven 2020 [2021], ISBN: 978-904-294-352-0.

De asemenea, membrii institutului au publicat 4 studii în reviste ISI din străinătate și 18 în reviste ISI din România, la care se adaugă alte zeci de contribuții în reviste de specialitate interne clasificate CNCS în categoriile A și B (34 studii), în reviste cotate în Baze de date Internaționale de peste hotare sau în volume colective din țară sau din străinătate, cantitativ însumând un număr de 95 de contribuții.

Institutul clujean editează 3 reviste de specialitate, din care două de arheologie și una de istoria artei, toate clasificate astfel **Journal of Ancient History and Archaeology**, ajunsă în al optulea an de apariție, este clasificată CNCS categoria A și este singura revistă de arheologie din România indexată ISI (Web of Science: Arts & Humanities), iar **Ephemeris Napocensis**, ajunsă la al 31-lea număr, este clasificată CNCS categoria B și, de asemenea, indexată SCOPUS și ERIH plus. Anuarul **Ars Transsilvaniae**, care a ajuns la voi. 30, publică studii originale referitoare cu precădere la arta medievală, pre-modernă/modernă timpurie din spațiul românesc, central-european și balcanic. Revista este indexată ERIH Plus.

Institutul de Arheologie și Istoria Artei a fost și este implicat în implementarea unor **proiecte de cercetare de anvergură europeană sau transatlantică**, care au fost câștigate prin competiție. *Acestea oferă o deschidere largă spre dialogul științific internațional pe care Institutul nostru îl promovează.*

Dintre acestea, amintim **Apulum Roman Villa Project**, un proiect internațional care a debutat în anul 2018 și va continua până în 2027. Acest grant a fost câștigat prin competiție și este finanțat de Agenția de Granturi din Canada (*Social Sciences and Humanities Research Comicii*), dar și prin fonduri interne. Co-directori sunt Aurel Rustoiu și M. Egri (IAIA Cluj) și Matthew McCarty (University of British Columbia din Vancouver, Canada). Obiectivul principal al acestui proiect îl constituie cercetarea vilei romane de la Oarda, lângă Alba Iulia, prin metode moderne de investigare și de colectare a datelor arheologice, dar și studierea relațiilor dintre hinterlandul agricol și cele două orașe romane de la Apulum.

Un alt grant internațional, intitulat ArcheoDanube: Parcul arheologic din spațiile urbane ca instrument de dezvoltare locală sustenabilă, este derulat de Institutul nostru în calitate de

partener într-un proiect european interregional (în cadrul programului de cooperare transnațională Dunărea) în valoare de peste 2 milioane Euro. Managerul proiectului din partea institutului clujean este dr. Aurel Rustoiu. Proiectul este realizat în parteneriat cu alte instituții de cercetare, muzee, asociații culturale și primării din 11 țări europene. El se desfășoară pe o perioadă de doi ani și jumătate (începând cu anul 2020). ArcheoDanube își propune să asiste orașele mici și medii din regiunile dunărene în îmbunătățirea gestionării siturilor de patrimoniu, cu accent pe parcurile arheologice urbane.

Proiectul internațional cu titlul **Iron Age Female Identities in the Southern Carpathian Basin. FEMINE** este finanțat de Agenția de granturi a Croației (cod proiect EP-06-2016-1749). El s-a derulat în perioada 2017-2021 și a fost implementat de o echipă de cercetători europeni, provenind din țara gazdă, din Germania, Austria, Serbia și România. Institutul nostru este reprezentat de dr. Aurel Rustoiu, în calitate de membru al grantului, și de dr. Mariana Egri, consultant extern.

La aceste proiecte se adaugă o serie de **colaborări internaționale bi-laterale**. Menționăm în acest sens proiectul *Sântcma-Cetatea veche, jud. Arad*, o mare așezare fortificată de la sfârșitul epocii bronzului, care își dezvăluie secretele în urma săpăturilor efectuate de Institutului nostru (responsabil dr. F. Gogaltan) în colaborare cu Universitatea Goethe din Frankfurt și Complexul Muzeal Arad. O altă colaborare bilaterală se desfășoară în cadrul sitului roman *Carnuntum* (Petronel, Austria), cercetătorul dr. Cristian Găzdac fiind membru în colectivul de cercetare. În sfârșit, Institutul de Arheologie și Istoria Artei este partener și într-un proiect ERC coordonat de dr. Stephan Schiffels de la Max Planck Institut for the Science of Human History Jena, având titlul *Microscope: Zooming into the Population History of Iron Age Europe with Rare Genetic Variants*, la care contribuim cu probe AND recoltate dintr-o serie de necropole din epoca fierului descoperite în Transilvania și cu studii arheologice și istorice referitoare la siturile analizate în proiect. Responsabil din partea Institutului nostru este Dr. Aurel Rustoiu.

În ansamblu, așa cum am avut ocazia să evidențiem mai sus, Institutul de Arheologie și Istoria Artei al filialei Academiei Române din Cluj-Napoca, desfășoară o activitate susținută pentru creșterea vizibilității internaționale a cercetării arheologice și de istoria artei de la noi și pentru integrarea Institutului nostru într-un dialog cât mai larg cu cercetarea științifică internațională.

7. INSTITUTUL DE ISTORIE „GEORGE BARIȚIU”, CLUJ-NAPOCA

Director: Prof. univ. dr. Ioan Bolovan, membru corespondent al Academiei Române

La începutul lunii februarie 2020, Institutul de Istorie „George Barițiu” a sărbătorit 100 de ani de la înființare. Gala de deschidere a acestui eveniment a fost găzduită de Aula Magna a Universității Babeș-Bolyai, în prezența unui public numeros, format din personalități ale vieții academice, științifice și culturale din întreaga țară, reprezentanți diplomatici străini acreditați la București, ai Arhivelor Naționale ale României, ai institutelor de istorie din țară și străinătate, universități, muzee, instituții de cultură. Partea cea mai consistentă a manifestărilor a reprezentat-o Conferința Internațională *Istoria și scrisul istoric azi: opțiuni metodologice, paradigme, agendă*, o manifestare științifică de amploare cu 232 de participanți din Austria, Germania, Serbia, Spania, Republica Moldova, Ungaria. O parte din prezentările din cadrul conferinței s-au concretizat ulterior în volumul *Istoria și scrisul istoric azi. Opțiuni metodologice. Paradigme. Agendă. Lucrările Conferinței internaționale din 2-5 februarie 2020 dedicată Centenarului Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, editori Susana Andea, Iosif Marin Balog, Ela Cosma, Attila Varga, Cluj-Napoca, 2020, 1020 p.

De asemenea, dintre rezultatele notabile consemnate cu prilejul Centenarului Institutului menționăm *Dicționarul membrilor Institutului de Istorie din Cluj (1920-2020)*, coord. Mara Mărginean, Mirela Popa-Andrei, Attila Varga, Cluj-Napoca, Academia Română/Centrul de Studii Transilvane, 2020, 588 p., Volumul reprezintă un prețios instrument de lucru, în fapt, o lucrare cu caracter enciclopedic.

Atât în anul 2020, cât și în 2021, în cadrul Institutului au continuat proiectele de publicare ale corpurilor de documente din cadrul planului de cercetare prioritar al Academiei Române - *Izvoarele documentare privitoare la Istoria României cu referire la Transilvania*. Astfel, în anul 2020 s-au publicat trei volume importante în cadrul acestui program:

- *Documenta Romaniae Historica, Series C. Transilvania*, vol. XVII (1386-1390), coord. Susana Andea, Editori: Susana Andea, Lidia Gross, Adinel Dincă, București, Edit. Academiei Române, 2020, LXXXIV + 927 p.
- *Documente privind Revoluția de la 1848-1849 în Țările Române. Seria C. Transilvania, vol. XII, (1-31 august 1848)*, ediție coordonată de Iosif Marin Balog, Ela Cosma, Attila Varga, București, Edit. Academiei Române, 2020, 690 p.
- *Izvoarele Răscoalei lui Horea*, Seria A. Diplomataria, vol XII - *Lumea lui Horea în Banat și la Sud de Carpați*, ed. Costin Feneșan, București, Edit. Academiei Române, 2020, 351 p.

Dintre cele mai reprezentative cărți apărute sub egida Institutului de Istorie "George Barițiu" - în anii 2020-2021 - consemnăm:

- *Trianon, Trianon! – Un secol de mitologie politică revizionistă*, Vasile Pușcaș, Ionel N. Sava (coord.), Cluj-Napoca, Edit. Școala Ardeleană, 2020, 404 p.
- Vasile Pușcaș, *The Ribbentrop-Ciano Diktat-Transylvania and the Romanian-Hungarian Relations (1940-1944)*, Cluj-Napoca, Edit. Școala Ardeleană, 2021, 378 p.

Cercetătorii Institutului au realizat în anii 2020-2021 o intensă activitate atât în cadrul proiectelor prioritare ale Academiei Române, în cele specifice fiecărui sector de cercetare, precum și în cadrul unor granturi interne și internaționale.

Astfel, din punct de vedere statistic, producția științifică la IIGB în anul 2021, de exemplu, (doar la departamentul de Istorie) consemnează: cărți de autor: **3**, volume colective: **2**, ediții critice: **4**, instrumente de lucru (dicționare, enciclopedii): **3**, articole ISI: **3**, studii în volume: **43**; articole în străinătate: **11**, articole în reviste de specialitate din țară: **24**, conferințe interne: **26**, interne cu part. Internațională: **29**, conf. externe: **25**, granturi: **7**.

8. INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE, IAȘI Director: Dr. Alexander Rubel

În ciuda condițiilor vitrege, generate nu doar de situația specifică pandemiei COVID -19 dar și de lipsa de finanțare de care suferă cercetarea românească, devenită din păcate în ultimii ani cronică, Institutul de Arheologie din Iași și-a continuat cu succes misiunea de cercetare arheologică

și istorică a spațiului de la răsărit de Carpați, cu rezultate dintre cele mai interesante pe care le vom prezenta succint în cele ce urmează.

În ce privește șantierele arheologice, atât în anul 2020 cât și în 2021, s-au continuat săpăturile în situl de la Slava Rusă - *Ibida* (jud. Tulcea), în colaborare cu ICEM Tulcea. Dr. Alexander Rubel a fost responsabil pentru sectorul I - unde s-au descoperit urmele unui impozant edificiu de perioadă romano-bizantină. Dr. Dumitru Dănuț Aparaschivei a continuat cercetările în zona fortificației secundare de pe Dealul Harada, cu rezultate foarte interesante privind planimetria și cronologia acestui obiectiv. Tot în zona Dobrogei, menționăm participarea dr. Ștefan Honcu ca responsabil de sector pe șantierul de la Jurilovca - *Cetatea Argamum* (jud. Tulcea) și cel de la Isaccea - *Cetatea Noviodunum* (jud. Tulcea). În anul 2020 dr. Alexandru Berzovan a realizat un sondaj arheologic în așezarea de secol V-III î.Hr. de la Dobrovăț - *La Livadă* (jud. Iași), în anul 2021 excavând sistemul defensiv al fortificației getice de la Dobrovăț - *Cetățuia*. Tot în 2021, A. Berzovan a realizat săpături în cetățuia de la Albești (jud. Vaslui), datată în secolele IV-III î.Hr., cercetări ce au adus date prețioase privind arhitectura civilă și militară a celei de-a doua epoci a fierului ca de altfel și un interesant material arheologic. Atât în 2020 cât și în 2021, drd. Marian Lie a continuat cercetările în tell-ul de epoca bronzului de la Toboliu - *Dâmbul Zănăcamului* (jud. Bihor), în colaborare cu o echipă de la Universitatea din Koln (Germania). În 2021, drd. M. Lie împreună cu drd. Cristina Cordoș și dr. Lavinia Grumeza, alături de Muzeul Județean Botoșani, a efectuat o cercetare arheologică la Drăgușeni (jud. Botoșani).

În ce privește cercetările interdisciplinare, menționăm excelenta colaborare - ce durează deja de ani buni - cu echipa dr. Carsten Mischka de la Universitatea Erlangen (Germania). Se continuă totodată analiza scanărilor LIDAR pentru spațiul dintre Șiret și Prut, scanări obținute încă din 2018 de la ABA Prut-Bârlad, și a căror explorare continuă să ducă la mobilarea spațiului est-carpatic cu noi și noi obiective arheologice.

În ce privește activitatea publicistică, în anul 2020 s-au redactat mai multe lucrări de importanță internațională. Dintre cele patru cărți de autor, șapte volume editate, 18 coordonate și cele peste 70 de studii, articole și rapoarte arheologice realizate de colectivul de 19 cercetători, menționăm doar câteva: volumul dr. Victor Cojocaru, *Bibliographia classica orae septentrionali Ponti Euxini. III. Ars, res sacrae & mythologica*, un instrument de lucru indispensabil pentru toți cei interesați de istoria coloniilor grecești de la Marea Neagră. Dr. G. Bodî și dr. A. Rubel s-au numărat printre editorii prestigiosului volum intitulat *Die Cucuteni - Kultur und ihre siidlichen Nachbarn*, realizat la DAI Berlin. De asemenea dr. A. Rubel a publicat împreună cu H.-U. Voss un volum intitulat *Experiencing the Frontier and the Frontier of Experience. Barbarian perspectives and Roman strategies to encounter neiu threats*, volum apărut la prestigioasa editură *Arheopress*, Oxford. Tot dr. A. Rubel a publicat în această perioadă trei materiale apărute în reviste „ISI”, de pilda în *the Annal of the British School at Athens*. Dr. Diana - Măriuca Vomicu și T. Gluhak (Polonia) au editat un volum colectiv dedicat cercetării materialului litic preistoric, volum apărut la Universitatea din Edinburgh. În 2020 cât și în 2021 membrii Institutului au participat la sesiuni de comunicări internaționale în țări precum Republica Moldova, Federația Rusă, Polonia, Turcia, Ucraina, Elveția, Marea Britanie, Germania, Republica Macedonia de Nord.

Doi membri ai Institutului nostru sunt directori de proiecte de cercetare UEFISCDI. Dr. Lavinia Grumeza este director al proiectului intitulat „În umbra Romei”: *descoperiri romane în Barbaricum de la est de Carpați*, cod PN-III-P1-1.1-TE-2019-0783, ce a angrenat o echipă vastă atât din Institutul nostru cât și din alte instituții muzeale și universități din țară. Actualmente, se lucrează asiduu la realizarea unei monografii privind importurile romane de pe teritoriul actualului județ Vaslui. Dr. Alexandru Berzovan este director al proiectului post-doctoral intitulat *La hotarele*

Marii Stepe. Topografia și arheologia cetăților Epocii Fierului din spațiul est-carpatic (sec. 5-3 î.Hr.), cod: PN-III-P1-1.1—PD-2019-0703. Cercetările arheologice de teren desfășurate, ce au implicat utilizarea unor tehnologii de ultimă oră (scanări LIDAR, aerofotograme, etc) au dus la descoperirea unui număr semnificativ de noi cetăți, sporind cu mult cunoașterea civilizației geto-dacice de la răsărit de Carpați.

Un capitol important în munca Institutului nostru îl reprezintă cercetările arheologice preventive. În anul 2020 au fost încheiate lucrările la situl 2 de pe varianta ocolitoare a Municipiului Bacău, cu această ocazie fiind realizate descoperiri arheologice de excepție, între care o întinsă așezare a dacilor liberi (sec. II-III d.Hr.). În anul 2021, cercetările preventive efectuate la Crivești - *Dealul Viei* (corn. Strunga, jud. Iași), Hoisești - *Fântâna Maiorului* (corn. Dumești, jud. Iași) și Podu Iloaiei - *Șesul Târgului* (jud. Iași) au permis evidențierea unor aspecte inedite din perioada celei de-a doua epoci a fierului, aducând totodată la lumină date noi despre habitatul rural din Moldova Evului Mediu. Un capitol foarte important îl joacă și cercetările desfășurate în zona municipiului Iași, în care Institutul nostru este implicat de mai mulți ani, cu rezultate științifice de excepție. Astfel, săpăturile de pe stradela Sfântul Atanasie – *Cimitirul Bisericii Vulpe*, conduse de către dr. George Aurelian Bilavschi, au dus la descoperirea uneia dintre cele mai mari necropole medievale din Moldova (peste 400 de morminte), a cărei analiză a oferit deja date dintre cele mai valoroase privind demografia orașului medieval. Cercetările complexe și de lungă durată din zona străzilor Sfântul Andrei - *Complex Palas*, conduse de către dr. George Aurelian Bilavschi și dr. Dumitru Dănuț Aparaschivei au scos la lumină nu doar monumente istorice medievale ci și un nivel de locuire Cucuteni B situat sub vatra municipiului Iași.

În ciuda condițiilor dificile despre care am făcut vorbire la începutul acestei prezentări, membrii Institutului își continuă munca de cercetare cu rezultate remarcabile atât pe plan național cât și internațional.

9. INSTITUTULUI DE ISTORIE „A.D. XENOPOL”, IAȘI

Director : Prof. univ. dr. Gheorghe Cliveti

1. Proiecte fundamentale ale Academiei Române:

Documenta Romaniae Historica, seria A. *Moldova*, vol. XII (1607-1611), dr. Petronel Zahariuc, CS I, dr. Silviu Văcaru, CS I, dr. Marius Chelcu, CS II, dr. Cătălina Chelcu, CS III și dr. Sorin Grigoruță, CS III.

Enciclopedia istoriografiei românești, dr. Flavius Solomon CS I, dr. Petronel Zahariuc, CS I, dr. Leonidas Rados, CS I, dr. Mihai-Ștefan Ceaușu, CS I, dr. Silviu Văcaru, CS I, dr. Marius Chelcu, CS II, dr. Cătălina Chelcu, CS III și dr. Sorin Grigoruță, CS III, dr. Alexandru Istrate CS III, dr. Alexandru Aioanei, AC, dr. Mihai-Cristian Amărieuței, CS, dr. Simion-Alexandru Gavriș, CS III, dr. Marian Hariuc, AC.

Documente consulare și diplomatice străine privitoare la domnia lui Carol I. 1866-1914, prof. univ. dr. Gheorghe Cliveti, CS I (coordonator), dr. Flavius Solomon, CS I.

Enciclopedia publicațiilor istorice și culturale, dr. Mihai Chiper, CS II, dr. Liviu Brătescu, CS II, dr. Marius Chelcu, CS II, dr. Alexandru Istrate CS III, dr. Alexandru Aioanei, AC, dr. Mihai-Cristian, CS, Amărieuței dr. Simion-Alexandru Gavriș, CS III.

Enciclopedia autorilor străini cu preocupări privind istoria spațiului carpato-dunărean, dr. Flavius Solomon CS I, dr. Paul Nistor, CS II, dr. Andrei Cușco, CS, dr. Philippe Henri Blasen, CS, dr. Alexandru Aioanei, AC.

Izvoarele istoriei românilor: o enciclopedie, dr. Petronel Zahariuc, CS I, dr. Paul Nistor, CS II, dr. Bogdan Schipor, CS II, dr. Marius Chelcu, CS II, dr. Cătălina Chelcu, CS II, dr. Sorin Grigoruță,

CS III, dr. Mihai-Cristian Amărieuței, CS, dr. Alexandru Gavriș, CS, dr. Marian Hariuc, AC, dr. Alexandru Aioanei, AC.

2. Cărți de autor:

Gheorghe Cliveti, *România și puterile garante. 1856-1878*, ediția a II-a, revizuită și mult adăugită, Iași, Editura Junimea, 2020, 674 p.

Gheorghe Cliveti, *La révolution de 1821 et la restauration des règnes autochtones dans les Principautés Roumaines; une „pierre de touche” pour la diplomatie européenne dans la question d’Orient*, The ISIS Press, Istanbul, 2020, 188 p.

Sorin Grigoruță, *Epidemiile de ciumă în Moldova la începutul secolului al XIX-lea. Studiu și documente*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2020, 346 p.

Andi Mihalache, *Codificări culturale, inflexiuni sociale*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut/ Editura Mega, 2020, 271 p.

Leonidas Rados, *Un cărturar de altădată: Constantin Erbiceanu (1838-1913)*, București, Editura Academiei Române, 2020, 475 p.

Cătălin Turliuc, *„Toți în Unu” Alexandru Ioan I și Epoca Sa*. Ediție revăzută și adăugită, Editura Junimea, Iași, 2020, 191 p.

Alexandru Zub, *Opresiune și rezistență sub regimul comunist. Fragmentarium istorico-memorial*, București, Editura Fundației Academia Civică, 2020, 666 p.

3. Ediții de documente:

Rapoarte diplomatice ruse din România (1899–1905) / Дипломатические документы российских представителей в Румынии (1899–1905), editori Flavius Solomon (editor coordonator), Andrei Cușco, Grigorii Șkundin, Alexandr Stâkalin, București, Editura Academiei Române, 2020, 635 p. (= Documente privind istoria românilor, *Colecția Eudoxiu Hurmuzaki*, seria 3, vol. IV; *seria Documenta Diplomatica*, vol. 2 (coordonator Flavius Solomon).

4. Ediții critice:

George Juvara – Constantin Turcu. *Dialog epistolar (1934-1980)*, introducere, note și indice de Silviu Văcaru, Iași, Editura „Studis”, 2020, 679 p.

A.D. Xenopol, *Epoca fanariotă. Istoria românilor din Dacia Traiană*. Volumul V. Istoria modernă (Partea a II-a). După manuscrisul de la Arad. Ediția a IV-a. Ediție îngrijită de Ștefan Lemny și Alexandru Istrate, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2021, 694 p.

Kostaki Lupu, *Memoriile unui trădător. 1850-1919*. Ediție îngrijită și studiu introductive de Alexandru Istrate și Claudiu Lucian Topor, București, Editura Humanitas, 2020, 394 p.

5. Volume de studii:

Cătălina Mihalache, Nicoleta Roman (coord.), *Copilării trecute prin război. Povești de viață, politici sociale și reprezentări culturale în România anilor 1913-1923*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2021.

160 de ani de la Unirea Principatelor. Oameni, fapte și idei din domnia lui Alexandru Ioan Cuza, volum editat de Petronel Zahariuc, Adrian-Bogdan Ceobanu, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2020, 613 p.

Alături de implicarea în 6 proiecte de cercetare fundamentală, publicarea a 7 cărți de autor, 3 ediții critice, 2 volume de studii și un volum de documente, cercetătorii de la Institutul de Istorie „A.D.

Xenopol” au semnat alte zeci de studii și au participat la numeroase conferințe naționale și internaționale.

10. INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE „C. S. NICOLĂESCU-PLOPȘOR” CRAIOVA

Director: Prof. univ. dr. Sevastian Cercel

A. Proiecte de cercetare:

- În cursul anului 2020, 4 cercetători din cadrul institutului au fost implicați în realizarea proiectului: *Enciclopedia istoriografiei românești*, coordonat de Academia Română;

- În cursul anului 2021, 3 cercetători din cadrul institutului participă la realizarea proiectului: *Periodicele aferente științei istorice românești*, coordonat de Institutul de Istorie G. Barițiu.

- 2020-2021: Proiecte de cercetare științifică finanțate de asociații sau organizații profesionale (e.g. Centrul de studii și cercetări de drept privat „Ion Dogaru” al Universității din Craiova, Baroul Dolj):

Revoluția română din anul 1821 - în memoria colectivă (ctr.174/09.03.2021); *Istoria dreptului românesc, moemnte și presonalități: Vladimir Hanga* (ctr.177/10.03.2021); *Comunități umane, modernizare și urbanizare în sud-vestul României* (ctr. 251/20.04.2021); *Persoanele: fundamente romane și reglementări actuale în România* (ctr. 252/20.04.2021); *Istoria Baroului Dolj. 1947-2021* (crt. 879/04.11.2021).

B. Reviste editate - Institutul editează singur două reviste (*Arhivele Olteniei și Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor”*), **ambele publicate la Editura Academiei Române.**

a) *Arhivele Olteniei*, indexată în baze de date: ERIH PLUS, Index Copernicus, International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF), MIAR, SIS, Open Academic Journal Index (OAJI), DRJI, CNCS B;

b) *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor”*, indexată în baze de date: ERIH PLUS, CEEOL (Central and Eastern European Online Library), DOAJ (Directory of Open Access Journals), Index Copernicus, International Institute of Organized Research (I2OR), International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF), SIS, MIAR, Open Academic Journals Index (OAJI).

C. Manifestări științifice organizate de Institut (2020-2021)

1. **Seminarul internațional**, online, *Umbra lui Tanatos: boală, moarte și văduvie în secolele XVI-XVII*, 29-30 iunie 2020 (în colaborare, desfășurat sub înaltul patronaj al Ambasadei Spaniei la București).

2. **Simpozionul național**, online, *Comunități umane, modernizare și urbanizare în Sud-Vestul României*, 18-19 noiembrie 2020.
3. **Colocviul național**, *Lanțul generațiilor: ce-am avut, ce-am primit, ce ne-a rămas, ce suntem. De la urme la patrimoni*, 11 decembrie 2020 (în parteneriat).
4. **Workshop online**, *Tabăra revoluționară de la Țânțăreni din februarie 1821*, Craiova, 25 februarie 2021.
5. **Workshop online**, *Adunarea Norodului în primăvara anului 1821*, Craiova, 8 aprilie 2021.
6. **Sesiunea aniversară: 140 de ani de relații diplomatice româno-spaniole**, Craiova, 12 mai 2021.
7. **Colocviul național**, *Lanțul generațiilor. Cuvânt rostit, cuvânt păstrat. Cultura orală în România*, 10-12 septembrie 2021 (în parteneriat).
8. **Simpozionul național, 1821-2021. Bicentenarul revoluției conduse de Tudor Vladimirescu**, Craiova, 14-15 mai 2021.
9. **Conferința națională**, *Comunități umane, modernizare și urbanizare în Sud-Vestul României*, Craiova, 21-22 octombrie 2021.
10. **Conferința internațională**, *Tudor Vladimirescu - 200 de ani de la Revoluția de la 1821* (în parteneriat).
11. **Conferința internațională**, *Frontiere și contacte. Fenomene locale, regionale și globale*, Craiova, 18-19 noiembrie 2021 (în parteneriat).

D. Rezultatele cercetării:

Cărți de autor, publicate la edituri din țară și din străinătate:

1. **Ion Militaru**, *Viața elementelor. Trei exerciții de căutare a fericirii*, Iași, Institutul European, 2020, 145p.
2. **Florin Nacu**, *The Union of all the Romanians - From political concept to national ideal*, Berlin, LAP Lambert Academic Publishing, 2020, 212p.
3. **Iustina Nica (Burci)**, *Despre proprietate. Categoriile sociale periferice. Studii de toponimie istorică în Muntenia și în Oltenia*, București, Editura Pro Universitaria (CNCS A), 2021, 272 p.

Volume de studii:

1. **Sevastian Cercel** (coordonator/coautor), *Fișe de drept civil. Persoanele*, București, Editura Universul Juridic, 2020, ISBN: 978-606-390-1973, 276p.
2. **Nicolae Mihai** (coordonator alături de Astrid Cambose, Antonie Chelcea), *Lanțul generațiilor: arhive, narativizări, culturi ale memoriei*, MEGA (CNCS A)/Argonaut, Cluj-Napoca, 2020, ISBN 978-606-020-291-2/ISBN 978-606-085-027-4, 258 p.

3. Gh. Bolocan. *Studii și articole de onomastică*, coordonatori volum: Carmen Banța, Iustina Nica (Burci), Adela Stancu, Camelia Zăbavă, Craiova, Editura Universitaria, 2020, 350p., ISBN 978-606-14-1674-5 (CNCS B).

4. Sevastian Cercel, Georgeta Ghionea (coord.), *1821-2021. Bicentenarul revoluției conduse de Tudor Vladimirescu*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun (CNCS B), 2021, 294p.

5. Anca Ceașescu, Ileana Cioarec, Georgeta Ghionea (coord.), *Comunități umane, modernizare și urbanizare în sud-vestul României*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun (CNCS B), 2021, ISBN 978-606-537-524-6, 372p.

6. Mircea-Dan Bob-Bocșan, Sevastian Cercel (coord.), *Despre (R)evoluții în drept. Studii dedicate centenarului Vladimir Hanga*, București, Editura Academiei Române, Editura Universul Juridic, 2021, ISBN EAR: 978-973-27-3366-0; ISBN UJ: 978-606-39-0838-5, 545p.

7. Oana Andreia Sâmbrian, Marta Pilat Zuzankiewicz (coord.), *España y Europa Centro-Oriental en el Siglo de Oro* (Spania și Europa centro-orientală în Secolul de Aur), număr special al „Hipogrifo. Revista de literatura y cultura del Siglo de Oro”, 2021, ISSN: 2328-1308, 206p. (indexată ISI).

Ediții critice:

1. Oana Andreia Sâmbrian, Annotarea istorică (actele I și II) a operei *Regele fără regat* a lui Lope de Vega pentru proiectul Academiei Regale Spaniole și a grupului de cercetări PROLOPE (Universitatea Autonomă din Barcelona) de publicare a operei integrale a lui Lope de Vega în ediție critică. Piesa prezintă o importanță deosebită pentru spațiul românesc, întrucât ilustrează figura și faptele istorice ale lui Iancu de Hunedoara bazate pe cronicile spaniole (Pedro de Mexía, Vasco Díaz Tanco), italiene (Antonio Bonfini, *Rerum hungaricanum decades IV et dimidia*) și maghiare (Johannes Thuróczy, *Chronica Hungarorum*) ale epocii.

Studii în volume colective din străinătate:

1. Sevastian Cercel (în colab.), *Reflexion sur le politique pénale du législateur roumain en matière de corruption*, în „Droit penal et criminology. Mélanges en l’honneur de Nicolas Queloz”, Suisse, Helbing Lichtenhahn, Bâle, 2020, ISBN 978-3-71-90-4309-4, pp. 273-294.

2. Oana Andreia Sâmbrian, „La correspondencia de Antoine Perrenot de Granvelle sobre Transilvania/Correspondența lui Antoine Perrenot de Granvelle despre Transilvania”, în Julia Benavent (ed.), *Las mujeres escriben al emperador*, Valencia, Tirant Humanidades, 2020, pp. 75-91, ISBN: 978-841-797-336-0.

3. Eadem, „El hispanismo rumano y la traducción del teatro clásico español” (trad. „Hispanismul românesc și traducerea teatrului clasic spaniol”), în Claudia Demattè, Eugenio Maggi, Marco Presotto (coord.), *La traducción del teatro clásico español (siglos XIX-XXI) La traducción del teatro clásico español (siglos XIX-XXI)*, Veneția, Edizioni Ca’Foscari, 2020, ISBN: 978-88-6969-491-2, pp. 155-170.

11. INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE SIBIU

Director: Prof. univ. dr. Rudolf Gräf

Institutul de Cercetări Socio-Umane din Sibiu (ICSU Sibiu) este structurat pe două compartimente: Financiar-Administrativ și Cercetare. În cadrul compartimentului Cercetare se desfășoară studii de arheologie, istoria orașelor, istoria culturii, istoria minorităților, etnologie și dialectologie săsească.

În cadrul Institutului funcționează și *Comisia de Istorie a Orașelor din România*, a cărei activitate se conjugă cu cea a cercetătorilor din Institut specializați pe istoria orașelor. Susținerea cercetării din instituția noastră este realizată și prin intermediul celor două asociații care funcționează pe lângă Institut: *Civitas Nostra* și *Societatea de studii transilvane*.

La ICSU Sibiu se redactează patru periodice de specialitate: *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, *Historia Urbana*, *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu* și *Studii și comunicări de etnologie*. Primele trei apar sub egida Editurii Academiei. În sistemul național de evaluare primul periodic este evaluat cu calificativul „A”, al doilea „B” și celelalte „C”. Din perspectivă internațională, toate revistele sunt indexate în baze de date prestigioase (SCOPUS, EBSCO, ERIH PLUS, CEEOL și Index Copernicus). ICSU Sibiu mai redactează și trei buletine informative în limbile română și germană.

În anul 2021, în cadrul ICSU Sibiu s-au realizat 10 proiecte, conform planului de cercetare aprobat de Academia Română. Dintre acestea, 9 proiecte se continuă și în anul 2022, unele pentru că au fost prevăzute cu mai multe etape de execuție, altele pentru că au fost întrerupte pentru a se lucra la *Enciclopedia istoriografiei românești* (în cadrul cărei cercetătorii ICSU Sibiu au redactat 158 de fișe). Au fost publicate 3 volume de autor sau în colaborare, 4 volume de periodice, 46 de studii științifice și capitole (dintre care 1 ISI și 15 B+/BDI) în reviste și volume colective din țară și străinătate, 29 de recenzii, note bibliografice și cronici ale vieții științifice, 7 numere din buletinele informative în română și germană, au fost redactate 2 rapoarte de interes public și 18 rapoarte arheologice. Cercetătorii institutului au participat la 57 de sesiuni științifice naționale și internaționale (majoritatea desfășurate online, din cauza situației pandemice), au organizat 4 manifestări științifice naționale și internaționale, au fost implicați în 14 proiecte de cooperare la nivel național și internațional, au coordonat 4 granturi naționale, au participat la 5 stagii de documentare, ședințe și cursuri internaționale. De asemenea, ICSU Sibiu gestionează administrativ-financiar grantul *Limbă și cultură germană în România (1918–1933). Realități „post-imperiale”, discurs public și cîmpuri culturale*, PN-III-P4-ID-PCCF-2016-0131, care se derulează în perioada 2019–2022.

12. INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE „GHEORGHE ȘINCAI” TÂRGU MUREȘ

Director: Prof. univ. dr. Cornel Cezar Sigmirean

În ultimii doi ani, cercetările colectivului de istorici filologi de la ICSU „Gheorghe Sincai” din Târgu Mureș conform proiectului managerial, au fost dedicate, prioritar, istoriei României interbelice, din perspectiva sintagmei tradiție modernitate. În acest proiect s-au înscris rezultatele de excepție privind rolului culturii al învățământului în formarea națiunii moderne, rolul ca instrument al omogenizării accelerării construcției națiunii în perioada interbelică, prin volumele *Elită 'i na/iune. Fundafia „Gojdu” (1871-2008)*, autor Cornel

Sigmirean, Istoria literară, limite, paradoxuri, ierarhii, de Iulian Boldea, A critical analysis of Blaga's cultural theory about the „mioritic space”, autor Eugeniu Nistor.

O altă dimensiune a cercetării a fost promovarea internațională a rezultatelor științifice ale Institutului, prin participarea istoricilor în granturi finanțate de institute fundatii internaționale, în manifestări științifice prin publicarea de cărți studii în reviste cotate ISI, în volumele unor conferințe în edituri de prestigiu de peste hotare. În acest sens amintesc studiile: "Constructing Fascist Hagiographies: The Genealogy of the Prison Saints Movement in Contemporary Romania," Contemporary European History, (Decembrie 2021): 1-21; The Making of 'Christian' Transnistria: Fascist Orthodox Priests as Perpetrators, Bystanders, and Beneficiaries during the Holocaust," Holocaust and Genocide Studies 34: 1 (2020): 18-44, semnate de I. Biliuță Anca Sincan, If sex were a factor... The Securitate Archives and issues of morality in Documents Related to Religious Life în James Kapalo, Kinga Povedak, „The Secret Police and the Religious Underground in Communist and Post-Communist Eastern Europe”, Londra, Routledge, 2021, pp. 302-315, autor Anca Sincan; „Un mito nazionale: Nicolae Iorga e i romeni di Transilvania all'inizio del Ventesimo secolo, în Ritratto di Nicolae Iorga. Storico, uomo di cultura, patriota. A ottant'anni dalla sua tragica scomparsa, a cura di Giuseppe Motta e Roxana Mihaly, Roma, Edizione Nuova Cultura, 2021, pp. 41-52, semnat de Cornel Sigmirean.

În anii 2020-2021 cercetătorii de la ICSU „Gh. Sincai” au publicat 16 cărți 173 de studii,

13. INSTITUTUL NAȚIONAL „BUCOVINA” RĂDĂUȚI

Director: Dr. Marian Olaru

Centrul pentru Studiarea Problemelor Bucovinei (Centrul de Studii „Bucovina”) s-a înființat la 6 septembrie 1992, în adunarea solemnă a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, ca instituție de cercetări fundamentale și avansate, aflată sub patronajul Academiei Române. Hotărârea Guvernului României nr. 702/14 decembrie 1993 avea să oficializeze constituirea acestei instituții academice. Importanța și unicitatea obiectului de activitate pentru știința națională, extinderea domeniilor de studiu, realizările științifice importante, nevoia de sporire a nivelului de relații și a gradului de reprezentativitate au dus la transformarea Centrului pentru Studiarea Problemelor Bucovinei în Institutul „Bucovina”, prin Hotărârea de Guvern nr. 102/31 ianuarie 2007. Misiunea instituției este aceea a elaborării unor lucrări științifice care să readucă în atenția bucovinenilor de pretutindeni, a lumii științifice naționale și internaționale, problematica științifică și culturală a Ducatului Bucovinei – provincie austriacă până în anul 1918, menită să acopere golul care s-a creat prin uitare, ignorare și ocultarea istoriei acestei provincii în vremea regimului comunist. De asemenea, constituirea acestei instituții de cercetări științifice fundamentale și avansate, sub egida Academiei Române, este o replică românească la preocupările privitoare la istoria și cultura Bucovinei, manifestate în diverse colțuri ale lumii: la Cernăuți funcționează un centru similar pe lângă Universitatea Națională „Yuriy Fedkovich”, iar la Augsburg, Bukowina Institut.

Compartimentul de cercetare științifică al Institutului „Bucovina” cuprinde 7 norme de cercetători, după cum urmează: 1) istorie: 2 cercetători cu normă întreagă și activitatea de bază în instituție și 2 cercetători cu jumătate de normă, angajați prin cumul pe durată nedeterminată; 2) istorie literară, etnografie și folclor: 3 cercetători cu normă întreagă și activitate de bază în

instituție; 3) științele naturii: 1 cercetător cu normă întreagă și activitatea de bază în instituție. Directorul Institutului „Bucovina” funcționează în baza Deciziei Președintelui Academiei Române, Acad. Ioan-Aurel Pop, nr. 160/4 iulie 2018. În organigrama Institutului se mai află: 1 normă de contabil-șef; 1 normă de bibliotecar.

Activitatea de cercetare științifică a Institutului „Bucovina” este organizată pe trei sectoare de activitate: 1) istorie; 2) istorie literară, etnografie și folclor; 3) științele naturii. Programele anuale de cercetare științifică din anii 2020 și 2021, aprobate de Consiliul științific al Institutului „Bucovina” (21 noiembrie 2019; 19 noiembrie 2020), de Adunarea Generală a membrilor Academiei Române (12 decembrie 2019 - adresa nr. 5584/18 decembrie 2019 și 3 decembrie 2020 - adresa nr. 4335/10 decembrie 2020) și integrate în programul general de cercetare al Academiei Române, s-au desfășurat în cadrul celor două programe: **Documenta Bucovime Historica** și **Bucovina și bucovinenii în istorie**. Proiectele multianuale din cadrul acestor programe sunt axate pe următoarele direcții tematice principale: 1) Mișcarea de emancipare națională a românilor din Bucovina istorică (1775-1918); 2) Caracteristicile procesului de reintegrare a provinciei în spațiul etno-cultural românesc; 3) Procesul de comunizare a Bucovinei. Consecințe economice, social-politice și populaționale; 4) Bucovinenii și exilul creator; 5) Evoluția și particularitățile fenomenului literar din Bucovina istorică; 6) Problematika presei din Bucovina istorică de la începuturi până în prezent; 7) Familii vechi din Bucovina. Memorie și conștiință genealogică; 8) Caracteristicile etno-folclorice ale zonei Rădăuților; 9) Rezervațiile naturale din spațiul bucovinean; 10) Istoricul cercetărilor geologice și al exploatarea resurselor din Bucovina.

Din anul 2021, Institutul „Bucovina” face parte din colectivul de realizare a proiectelor Academiei Române: **Periodice aferente științei istorice românești** (instituția coordonatoare: Institutul de Istorie „G.Bari(ii)”, Cluj Napoca) și **Enciclopedia izvoarelor istoriei românilor** (instituția coordonatoare: Institutul de istorie „A. D. Xenopol”, Iași). De asemenea, cercetătorii Institutului „Bucovina” fac parte din colectivul de realizare a proiectului editorial al Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, **România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Rezistență, opoziție, disidență. Dicționar biografic**, întocmind fișele bucovinenilor care au participat la mișcarea de rezistență anticomunistă.

Institutul „Bucovina” este membru al consorțiului de proiect: **PORT Cultural: PORTofoliu de instrumente inovative pentru dezvoltarea durabilă a comunităților rurale cu potențial turistic, prin valorificarea elementelor de patrimoniu și identitate culturală (PORT Cultural)**, PCCDI 1 / PNCDI III, număr proiect: 56PCCDI din 03/04/2018. Proiectul este finanțat de UEFISCDI; perioadă de derulare: 2018-2021. Activitatea din cadrul proiectului s-a concretizat în identificarea și documentarea în teren a caselor tradiționale din Bucovina din cele cinci zone etnografice ale provinciei (au fost inventariate peste 150 de locuințe tradiționale, pentru care s-au alcătuit fișe patrimoniale, o hartă interactivă on-line și au fost înregistrate 150 de interviuri cu proprietarii acestor locuințe). În calitate de partener, Institutul „Bucovina” a organizat, în anii 2020 și 2021, evenimente de diseminare și două conferințe internaționale. Activitatea de cercetare din cadrul proiectului s-a concretizat în publicarea unui album (400 de exemplare).

Activitatea de cercetare a Institutului „Bucovina” a fost organizată în cadrul celor două programe de cercetare (Documenta Bttcovinae Historica și Bucovina și bucovinenii în istorie), care au cuprins șapte proiecte multianuale de cercetare (Bucovineni in Parlamentul României întregite, 1919-1940. Discursuri; Documente ale istoriei Bucovinei din spațiul lingvistic german; Contribuții la o istorie socială a Bucovinei. Sănătate și medicină (1775-

1918); *Politică și administrație în Bucovina (1775-1848)*; *Istoria dezvoltării economice a Bucovinei în perioada habsburgică*; *Istoria presei din Bucovina în perioada habsburgică*; *Folcloristica în Bucovina. Direcții, publicații periodice, reprezentanți*;) și **patru proiecte anuale** („*Analele Bucovinei*”, anul XXVII, nr. 1 (54), [ianuarie-iunie] 2020; „*Analele Bucovinei*”, anul XXVII nr. 2 (55), [iulie-decembrie] 2020; „*Analele Bucovinei*”, anul XXVIII, nr. 1 (56), [ianuarie- iunie] 2021; „*Analele Bucovinei*”, anul XXVIII, nr 2(57), [iulie-decembrie] 2021).

Din punct de vedere al infrastructurii, Institutul beneficiază de o bibliotecă de specialitate, formată dintr-un fond de carte veche și rară, enciclopedii, carte de interes științific și periodice în limba germană și română (8146 de unități), precum și o bibliotecă nouă, cu unități de evidență provenind din donații, schimb interbibliotecar și achiziții (15978 de unități). Biblioteca dispune de un catalog on-line (<http://www.v.institutulbucovina.ro/biblioteca.html>).

În ceea ce privește performanța și vizibilitatea internațională, Institutul „Bucovina” a organizat, în perioada 2020-2021, două manifestări științifice internaționale (conferințele științifice anuale ale Institutului) și o manifestare științifică națională și a participat la 12 manifestări științifice naționale și internaționale organizate de către instituțiile cu care are relații de colaborare (Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Universitatea Națională „Yuriy Fedkovich” din Cernăuți, Universitatea din Zielona Gora, Polonia, Bukowina Institut din Augsburg, Centrul Științific de Cercetări Bucovinene al Universității Naționale „Yuriy Fedkovich” din Cernăuți, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Slavistică din Varșovia). Aceste manifestări au contribuit la promovarea rezultatelor obținute în urma activităților de cercetare și au oferit posibilitatea unui schimb necesar de informații între mediul științific românesc și comunitatea internațională. Pe lângă aceste preocupări, Institutul „Bucovina” s-a implicat în sprijinirea elitei românești din Regiunea Cernăuți, prin organizarea unor activități comune cu Centrul Cultural „Eudoxiu Hunnuzachi” și Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Cernăuți.

Principalele realizări ale Institutul „Bucovina” obținute în perioada 2020-2021 sunt: editarea celor patru tomuri ale periodicului științific propriu „*Analele Bucovinei*”: - anul XXVII, nr. 1 (54), [ianuarie- iunie] 2020, 355 p.; - anul XXVII, nr. 2 (55), [iulie-decembrie] 2020, 353 p.; - anul XXVIII, nr. 1 (56), [ianuarie-iunie] 2021, 373 p.: - anul XXVIII, nr. 2 (57), [iulie-decembrie] 2021, 350 p. (tom aflat sub tipar); publicarea lucrărilor: - ***Bucovineni împotriva comunismului - cazul avocatului Pantelimon Chirilă***, ediție îngrijită, note și comentarii de Marian Olaru, prefață de Gheorghe Onișoru, Târgoviște, Editura „Cetatea de Scaun”, 2020, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (49), Seria „Documente” (5), 191 p.; - Eduard Fischer, ***Război fără armată. Lupta mea pentru apărarea Bucovinei contra rușilor***, traducere de Carol-Alexandru Mohr, studiu introductiv de Ștefan Purici, ediție îngrijită, note și comentarii de Rodica Jugrin și Ștefan Purici, indice de nume de Rodica Jugrin, București, Editura Academiei Române, 2020, Colecția Centenarium (10), Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (50), seria Memorii (1), 169 p.; Ștefan Purici, Ștefanița-Mihaela Ungureanu, Marian Olaru, Ovidiu Bătă, Cristian-Alexandru Boghian, Carol Mohr, ***Case tradiționale din Bucovina***, Suceava, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, 2020, 149 p.; - Constantin Hrehor, ***Fluierul pe sub grinda lunii***, cuvânt- înainte de Ion Mircea, Iași, Editura Timpul, 2021, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (51), 300 p.

Director: Dr. Stela Cheptea

- **Domenii de cercetare:** Istorie, Arheologie, Genealogie
- **Resurse Umane:** - Cercetători – 7
- Nr. doctori - 6

- Nr. conducători de doctorat – 1

• **Formare de tineri cercetători**

Doctorand 1

- **Mijloace de cercetare.** Realizate/completate în 2021
- S-a completat biblioteca cu 9 volume;
- Nu s-au făcut achiziții de aparatură

• **Realizări pe care le considerăm de interes național:**

1. Stela Cheptea, Silviu Moldovean, *Diplomația pentru Marea Unire*, Iași, 2020, p.293.
2. Florian Bichir, *Horia Agarici, vânătorul de bolșevici. Viața unui aviator în Arhivele Securității*, Editura Militară, București, 2020, 332 p. + 8 p. foto (ISBN: 978-973-32-1187-7);
3. Florian Bichir *Târgu Mureș 1990: Zori însângerate – Conflictele interetnice din 1989 – 1990 în dosarele CNSAS*, Editura Evenimentul Zilei și Capital, 2021, 218p. ISBN: 978-606-94060-6-9;
4. Ștefan Gorovei. Maria Magdalena Shekely, , *Documente regăsite dintr-o arhivă pierdută*, în Pr. Dr. Paul Mihail, *Jurnalul călătoriei de studii în Grecia, la Muntele Athos și la Constantinopol (1931)*, ediție bilingvă, îngrijire de ediție Mihai Țipău, traducere în limba greacă Mihai Țipău, Ștefan Petrescu, cuvânt introductiv Elena Lazăr, Editura Omonia, București, 2020, p. 91–98 (cu versiune în limba greacă, *Εγγραφα που ξαναβρέθηκαν από ένα χαμένο αρχείο*, în *ibidem*, p. 347–356).
5. Cătălui, A. Cristodulo, V. Mitric-Ciupe, *Vertebre românești. Mărturii ale rezistenței anticomuniste*, Prefață de Sorin Lavric, București, Editura Eikon, 2020, 702 p. ISBN: 978-606-49-035-1; (Volum apărut sub egida CICE, *Colecția României în Istoria Universală*, nr. 440, autorii sunt colaboratori externi);
6. Florian Bichir, *The Most Eastern Point of the axle. The battle in Nalcik 1942*, LAMBERT Academic Publishing, Berlin, 2021, 96p.
7. Ștefan Gorovei. Maria Magdalena Shekely, *Documente regăsite dintr-o arhivă pierdută*, în Pr. Dr. Paul Mihail, *Jurnalul călătoriei de studii în Grecia, la Muntele Athos și la Constantinopol (1931)*, ediție bilingvă, îngrijire de ediție Mihai Țipău, traducere în limba greacă Mihai Țipău, Ștefan Petrescu, cuvânt introductiv Elena Lazăr, Editura Omonia, București, 2020, p. 91–98.

15. CENTRUL DE STUDII TRANSILVANE, CLUJ-NAPOCA

Coordonator activități : Prof. univ. dr. Ioan Bolovan,
membru corespondent al Academiei Române

În ciuda condițiilor dificile în care și-a desfășurat activitatea, Centrul de Studii Transilvane a reușit, în ultimii doi ani, să ofere rezultate pe măsura standardelor pe care și le-a asumat încă de la înființarea sa în urmă cu trei decenii. Un moment important din activitatea CST a fost aniversarea, în octombrie 2021, a 30 de ani de reînființarea CST, prilej cu care a fost publicat volumul sintetic *Centrul de Studii Transilvane 1991-2021*, a fost organizată o expoziție la Biblioteca Academiei din Cluj-Napoca intitulată *Centrul de Studii Transilvane: trecut și prezent* și s-a organizat conferința națională *Repere instituționale ale cercetării istorice românești de ieri și de azi*.

Cercetătorii Centrului au fost autori sau coautori a zece volume, a 83 de capitole de carte, studii științifice și recenzii, a zece articole în reviste culturale și de popularizare. Unele dintre acestea au fost publicate în străinătate, la edituri și în reviste prestigioase, incluse deja în cele mai cunoscute cataloage și baze de date internaționale. Menționăm, spre exemplificare, următoarele: *Geschichte Siebenbürgens* – publicată de prof. univ. dr. Ioan Bolovan și acad. Ioan-Aurel Pop în Germania; *World War I and the Birth of a New World Order: The End of an Era* – apărută în Marea Britanie și editată de Ioan Bolovan și Oana Mihaela Tămaș; *In the World of Vlad: The Lives and Times of a Warlord* – publicată de C.Ș.I dr. Alexandru Simon în Germania.

Colectivul de cercetare a fost implicat, de asemenea, în redactarea a peste 40 de fișe referitoare la reviste de specialitate în cadrul proiectului *Publicații de istorie și publicații culturale care au publicat materiale cu caracter istoric din România*, inițiat de Secția de Științe Istorice și Arheologie.

În cadrul activității de diseminare a rezultatelor cercetării, angajații Centrului au participat la peste 30 de manifestări științifice interne și la nouă conferințe internaționale. Aceștia au fost implicați, de asemenea, în organizarea, de către Centrul de Studii Transilvane, a patru conferințe naționale și lansări de carte în parteneriat cu universități și institute de cercetare prestigioase din România. În plus, cercetătorii Centrului au sprijinit, cu experiența lor, buna desfășurare a activității departamentului redacțional, prin contribuția la evaluarea materialelor primite spre publicare și la întocmirea sumarelor *Transylvanian Review*.

În ultimii doi ani, editura din cadrul Centrului de Studii Transilvane a publicat peste 30 de lucrări sub forma unor cărți și publicații periodice. Se remarcă, aici, periodicul *Transylvanian Review*, singura revista românească de istorie indexată ISI. Revista apare de 30 de ani fără întreruperi sau întâzieri, cu patru numere și două suplimente anual, publicate exclusiv în limbi de circulație internațională. Numerele apărute în perioada 2020-2021 conțin articole dedicate unei vaste palete de subiecte referitoare la istoria României, a Transilvaniei sau a Europei în general. Conform tradiției deja stabilite, în paginile revistei au publicat atât cercetători debutanți cât și specialiști consacrați; cei mai mulți au provenit din România, dar nu au lipsit nici istorici renumiți din străinătate (menționăm, spre exemplificare, nume precum Wolf D. Gruner, Jurko Prochasko, Kurt Scharr sau Francesco Guida).

Dintre cărțile publicate în redacție, menționăm în mod deosebit cele trei volume ale lucrării *Monarhia Habsburgică (1848-1918)* coordonate de prof. univ. dr. Rudolf Gräf. Acestea răspund unei necesități venite atât dinspre specialiști cât și dinspre publicul larg și oferă o bogăție de

informații inedite despre funcționarea Monarhiei Austro-Ungare și despre impactul acesteia asupra spațiului transilvan. Se cuvine, tot aici, pomenită cartea istoricului Marius Turda, *Războiul sfânt al Rasei: Eugenia și protecția națiunii în Ungaria*, apărută ca parte a unui proiect menit să aducă o nouă lumină asupra unui subiect sensibil și incitant de istorie modernă și contemporană.

Datorită situației create prin extensia pandemiei, membrii Secției de Științe Istorice și Arheologie și personalul institutelor afiliate Academiei Române au întâmpinat mari impedimente în derularea normală a activității de cercetare, fiind frustrați de posibilitatea accesului în biblioteci și arhive, nu au putut călători nici în țară și nici în străinătate pentru rosturi documentare, nu s-au întrunit condiții adecvate dezbaterilor directe privind adoptarea soluțiilor optime pentru materializarea proiectelor științifice comune. Desfășurarea cercetărilor arheologice a întâmpinat, de asemenea, inerente impedimente. În pofida acestor imprevizibile disfuncționalități, activitatea profesională nu numai că nu a lăncezit, dar chiar, grație eforturilor depuse, a înregistrat realizări meritorii.

Cercetătorii încadrați în cele 13 institute și două centre din subordinea Secției au întreprins extinse săpături arheologice și investigații de teren și au depistat în arhive, muzee și biblioteci numeroase materiale documentare de mare relevanță referitoare la evoluția comunităților umane care au sălășluit în spațiul carpato-dunăreano-pontic din cele mai vechi timpuri până în contemporaneitate, contribuind la clarificarea unor aspecte istorice total necunoscute sau insuficient puse în valoare privitoare la societățile preistorice, traco-getice, daco-romane, medievale și din epoca modernă și contemporană. Au fost aduse contribuții semnificative la împlinirile artistice, confesionale, economico-sociale și politice ale comunităților locale și la contactele lor plurifațetate cu etniile alogene și cu statele din proximitate, ceea ce au generat fenomene de înrâurire reciprocă.

O atenție particulară s-a acordat sărbătoririi centenarului înfăptuirii României Mari și a recunoașterii sale internaționale prin tratatele de pace ce au succedat Primul Război Mondial. Acestei chei de boltă a istoriei naționale i s-au dedicat zeci de volume monografice și sute de studii disipate în diferite periodice din țară și străinătate, la care s-au adăugat numeroase comunicări susținute în cadrul unor sesiuni științifice organizate în diverse centre. Au fost, de asemenea, celebrate evenimente semnificative, precum Răscoala lui Tudor Vladimirescu, și unele personalități de vază ale științei naționale, precum Nicolae Iorga și multe altele.

Academia Română a inițiat elaborarea a câtorva ample instrumente de lucru, de natură să vină în sprijinul specialiștilor de pretutindeni și, totodată, să faciliteze o mai bună cunoaștere a istoriografiei românești dincolo de hotare, între acestea evidențiindu-se *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, însumând cinci volume.

Preocupări persuasive s-au manifestat și în direcția colaborării cu organisme științifice din alte țări, dar mai cu seamă cu acelea din Republica Moldova, împreună cu care s-au realizat numeroase proiecte de cercetare, iar pentru valorificarea editorială a lucrărilor colegilor de la est de Prut s-a instituit colecția Basarabica.

